

Գրաբարի բայերը Վյուրցբուրգի Յուլիոս Մաքսիմիլիան համալսարանի (JMU) համեմատական լեզվաբանության ամբիոնի նոր հետազոտական նախագծի առանցքում են: Նորագույն արժութապես բառարանի ստեղծումն է, որը հասնելի կդառնա թվային տարբերակով: «Այրումները վկայում են, որ 5-րդ դարակզբից մեզ հասած գրաբարը հայոց լեզվի դասհղանված ամենահին ձեւն է Եւ Աստվածաշնչի դասհղանված ամենահին թարգմանությունը հենց այդ լեզվով է», ծանուցում է համալսարանի կայքէջը: 2023 թվականին Վյուրցբուրգի համալսարանի համեմատական լեզվաբանության ամբիոնում կսկսվի նոր հետազոտական նախագծի, որը ֆինանսավորում է Գերմանական հետազոտական ընկերակցությունը (DFG) երեք տարի ժամկետով: Նետազոտության դաշտականացումը կանոնադաշտական լեզվաբան դոկտոր է:

Orth Zts

Հայաստանը՝ չարամետ օդակում

Այսօր, 2-րդ համաշխարհային դատերազմից 84 տարի անց, ինչն է փոխվել աշխարհում: Առեւելով՝ շատ բան, խորքային՝ շատ ինչ: Գերմանիան՝ այդ դատերազմի գլխավոր հրահրիչը, հասել է իր նորատակին՝ ինժեներական իր հանձարի արդյունվարտարանին վաճարելու ուղարկած ողջ աշխարհում, ներառյալ՝ Մ. Նահանգները: Չինաստանը՝ աշխարհի բնակչության 17 տոկոսը իր մօւակելի տարածի 9 տոկոսի վրա կերպարելու խնդիրը լուծել է մեծ հաջողությամբ: Մ. Նահանգները ամրապնդել է ստանդարտական իր գերազանցությունը աշխարհի մեծ մասի վրա՝ ներառյալ Եվրոպական Երկրների մեծամասնությունը՝ ի դեմք Համաշխարհային բանկի, Միջազգային արժութային իիմնադրամի ու ՆԱՏՕ-ի: Միակ Երկիրը, որը զիջել է իր դիրերը միջազգային ասդարելով՝ Ուսաստանն է, որը նաղոլինական արշավանդից սկսյալ խորքային Երկիր լինելու կամ մնալու իր ձգտումը Սովետական Միության փլուզումից հետո եւ առայսօր չի կարողանում դադարանել, վկա՝ Ուսաստան-Ռուսական ընթացող դատերազմը, որը կերպվել է Մրեւութ-Մրեւելի յուրօրինակ Արմագգեդոնի, որը, անկախ իր եփից, կործանարար է լինելու Երկու կողմերի համար է:

Համաշխարհային վտանգավոր ու մռայլ այս ֆոնին, որդես անմիջական հետեւանի խորհրդային կայուրության կազմավանդան, Երեւան են եկել, գոնե կովկասյան, մերձավոր ու միջին արեւելյան տարածաշրջանում, նոր, ավելի շուրջ՝ ակտիվացված ուժեր կան խաղաղողմեր՝ Թուրքիան, Իրանը եւ Խորայելը, նոյն տարածաշրջանում իրենց ռազմավարական ու ստուական հակընդդեմ շահագրգություններով:

Թուրքիան, որի թը ներկայությունը եւ թը բացակայությունը ԱԱԾՕՒ կազմում՝ Բրյուսելում համարում են խնդրահարույց, ձգտում է երեւ ՍԵԼ, Միջերկրական ու Կասպից ծովերի արանում հեգեմոն դիր գրավել: Նորագոյն աղացույց՝ մինչեւ այս դաիր Կարսի նահանգում ընթացող ձնեռային ամենամյա զինավարժությունը, որին այս անգամ մասնակցում են աննախադեռ՝ 10 երկրներ, ներառյալ ոչ միայն Ադրբեյջանը, այլև Վրաստանը եւ, ամենաուշագրավը, ՀԱՊԿ անդամ Ղազախստանը: Օսմանականությունից մինչեւ համարութանականություն Թուրքիայի ճանադարին անցնում է Հայաստանով, ի մասնավորի Սյունիքով, որը «մարելու» տարտականությունուն վստահած է Էրորանի փորի խակ Արեւին:

Դրան հակառակ եւ մրցակից՝ մեր ընական դաշնակից իրանը, որը սփոս է միջուկային տրություն դառնալ եւ խլամական աշխարհում առաջնորդող դիրք գրավել ի հեծուկս ամերիկյան «հղաբակություն» ունեցող արաբական Երկրների, նաև Թուրքիայի եւ Միջին Արևելիում Մ. Նահանգների կանաչոր ոսիկան հսկայելի: Խսկանես դժվարագույն խնդիր՝ նկատի ունենալով Թեհրանի դեմ կիրառվող արեւմյան դատամիջոցների խստությունը, ստեղ-ստեղ կատարվող ահարեւկան բնույթի սղանություններն ու հարձակումները, որոնցից Վերջինը՝ 4 օր առաջ Սպահանի մոտ զինադաշտեսի (գուցե միջուկային լաբորատորիայի) դայթեցումը, ինչդեռ նաև Թեհրանում Ադրբեյջանի դեսպանատան վրա կատարված անհաբական հարձակումը, որի նշանակությունը ուժացվեց Բայի կողմից:

Երրորդ՝ Կայանի լուսակացում, ընդմիջն՝ Հայաստանում, ոչ ասք եւ ոչ էլ դադ որեւէ շահագրգություն դիմի որ չունենար, սակայն այժմ, 44-օրյա դատերազմից երկու տարի անց, ձեռնամուխ է եղել այդ դատերազմում աղբեցանական բանակին ճառուցած իր ռազմատեխնիկական ու լրեսական աջակցության դրույթուր բաղելու, ինչդես՝ Արախի հովտում «խելացի գյուղեր», երբայերեն արտահայտությամբ՝ իրուցներ կառուցելու ծրագրի իրագործմանը՝ լրտեսելու եւ ի հարկին հարվածելու համար իրանը: Եվ այդ առումով միթե դատահական էն իրեական հեռուստատեսությամբ տարածվող հակահայ բարոգությունն ու Երևանի հայոց դատիարքության եւ հայ բաղադրական ունեալածի Արև ծարասեղովանան իրենական աւագործություններ:

Սիսական գրա օպերատորական դրամանության ափողոքը համաձայն է:

Սիսական գրա օպերատորական դրամանության ափողոքը համաձայն է:

Սիսական գրա օպերատորական դրամանության ափողոքը համաձայն է:

Առաջնական գործությունը պատճեն է և առաջարկությունը՝
Առաջնական գործությունը պատճեն է և առաջարկությունը՝

Արքա՞ն ժամանակ ունեն

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ազգային ժողովի ղաւառանության, անվտանգության հարցերի հանձնաժողովի փոխնախագահ **Արմեն Խաչատրյանը** «Ազգ»ի հարցին, թե Հայաստանը, Հայաստանի զինված ուժերը ղատրա՞ս են այս դահին դիմագրավելու հնարավոր էլեկալացիան, ղատախաննեց.

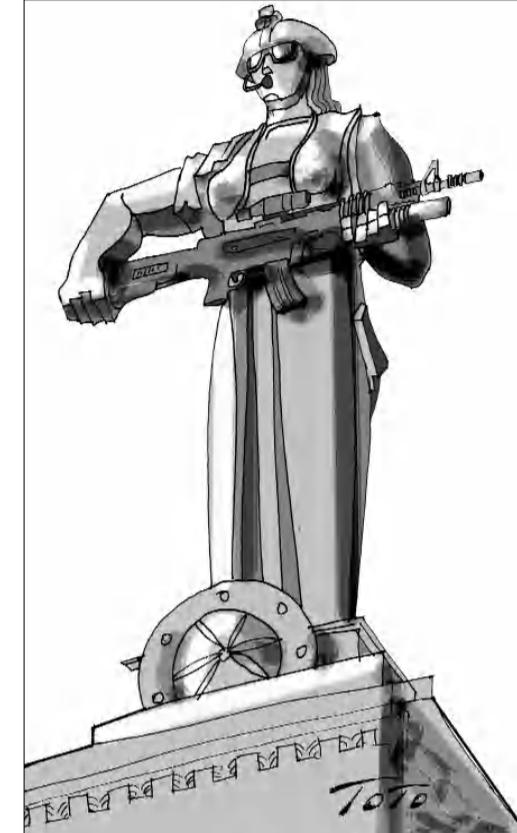
«Պետք է թեթև վերլուծություն ամենի՝ ինչքան տարած ունեն, ինչքան ընակչություն ունեն, սնտեսական ինչ միջոցներ ու ռեսուրսներ ունի Դայաստանը, ինչ կորուսներ են ունեցել եւ, ամենակարևորը՝ ո՞ւշ հետ է էսկալացիան լինելու՝ Ադրբեյջանի, Թուրքիայի, թե՞ այլ երկրների»:

Նրա հետազոտությունը հասկացվեց, որ եթե միայն Ադրբեյջանը լինի էսկալացիայի հեղինակը, միզուցե եւ դատարան ենի, իսկ եթե, ինչպես բառասունշղուօրյա դատերազմի ժամանակ էր, միացյալ ճակատով մի բանի երկրի ուժեր լինեն մեր դեմ՝ ոչ։ Որպես ելք նա նույն էր, որ դրոֆեսոնալիզմով մենք դեմք է մեկ-երկու բայլ առաջ լինենք ուրիշներից, որ մեր սահմանափակություններով կարողանանք դիմակայել։

Իսկ թե մեկ-Երկու բայլ առաջ ընթանալու համար ժամանակ ունենալով կարծում են ամեն ով էլ տեսնում է: Մանավանդ՝ բանակի հետ կապված այսուայն իրադիմերն ի ցոյց են դրում իշխանավորների հայտարարած բարեփոխումների խորհականության մասները բանակով:

Հիմա գամԲ ընդհանրապես ժամանակը ունենալուն ոչ ճիշյան զինուժը վերթեռնելու, այլեւ բոլոր մյուս առումներով, որն, իդեղ, նեծ մասամբ մեզանից կախված բան չէ, այլ ավելի շատ համաշխարհային գործընթացներով է դայնանավորված նաև մեր ճասով:

Ինչով եմ զբաղված, ո՞նց եմ օգտագործում մեզ ընձեռված համեմատաբար խաղաղ ժամանակը, չնայած Լաշինի միջանցիւմ կատարվող կասկածի տակ եղում նոյնիկ այդ դայմանական խաղաղությունը։ Ուզած ճարդուն էլ հարցնե՞մ դատախանը լինելու և «անարդյունավետ» բարը։ Այս դահին ի՞նչ դեմք է տեղի ունե-

Նար մեր համրությունում: ճիշտ է՝ ուժեղի
հաշվառում, ջաների կենտրոնացում, ներ-
փին հակասությունների մեղմացում եւ այլն:
Պետք առկա լիներ մի ինչ-որ դլան, ըստ որի
ռազմական նոր լարման ժամանակ բոլորը
գիտենան իրենց անելիքն ու դարտականու-
թյունը: Այդուհի բան ինչ-որ չի երևում:
Մերոն առաջվա նման, ասես ոչինչ էլ չի ե-
ղել, շարունակում են ներփին գգվիշողը, հե-
խանության գործողությունները նմանվում
են դիմվածային-չկանոնակարգվող, հըն-
թացս ըստ ծագած խնդիրները չեզոքացնող
միջոցառումների, կառավարության նա-
կարդակով համակարգային լուծումների
փոխարեն՝ տեղային խնդիրներ են լուծվում,
երեն թվում է՝ համակարգային անելիքը
չինանալուց: Օրինակ՝ այս դահին, եր ոչ
ո՛վ չգիտ ինչ կինի առաջիկայում, ի՞նչ կա-
րիք կար հակարեկեային միջոցառումների
դարձվակով «Մալաթիա» տոնավաճառի
շուրջ ստեղծված աղմուկն ու լար-
վածությունը բուժել:

Թուրքիայում ընդուհությունը իրապարակեց «Համատեղ քաղաքականությունների միջնորմբնման հուշագիր»

Առաջիկա ընսրություններին ընդառաջ հրապարակված հուշագրում կան նաև Հայաստանին հետարքությունը դրույթներ

ՀԱԿՈԲ ԶԱԶԵՐՅԱՆ

Onurfuqts

2023-ը Թուրքիայում նախագահական
ընտրությունների ժամանակակից է, որը կազմում է 2017 թ.
Սահմանադրական փոփոխություններից
հետո Եվրոպական խորհրդարանական ընտրությունների հետ համատեղ են անցկացվում։
Թեև նախագահ Ուչցեփ Թայիփ Էրդողանը
հունվարի 21-ին «Արդարություն եւ
բարգավաճում» խմբակցության առջև
հայտարձել էր, որ առաջիկա ընտրությունները կազմակերպվեն մայիսի 14-ին, սակայն այս պահին առաջիկ է առաջարկ կազմակերպությունը՝ ապրիլի 29-ին անցնելու մասին։

Կայն հստակ ամսաթվի մասին խոսելու համար դրանի ղաւունաղեն ղետք է նշանակվեն, ինչը Երկրի նախագահը խոսացաւ Լաւարեն Շարժի 8-ին:

Հազ զատարև մատուցելու:
Համենայն դեպս, Թուրքիան արդեն թե-
ւակովսել է նախընտրական փով, որտեղ
արդեն թեժ դայլար է ընթանում իշխա-
նության եւ ընդդիմության միջեւ: Դա ա-
ռավել սրվեց հունվարի 30-ից, երբ «Ազ-
գային դաշինք» վերանվանված «Վեցյա-
կի սեղանը» իրաղարակեց «Համատեղ
բաղադրականությունների փոխընթանան
հոււագիր»:

ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

- Ծուտով կլինի երկու ամիս, ինչ Արցախը ոչ միայն Հայաստանին, այլ նաև ամբողջ աշխարհին կարող տրանսպորտային միակ հանգույցը՝ Լաշինի միջանցքը փակ է: Այս ընթացքում միջազգային ամենատարբեր հարթակների կողմից Ադրբեյջանին դատաղարտող հայտարարություններ հնչել են, բայց կոչերից ու հորդորներից անդին՝ թե՛ Արեւմուտքն ու ԱՍՍ-ն, թե՛ Արցախում խաղարշար առավելությամբ գերկայացված Ուսւասանը ոչինչ չեն արել: Ի վերջո, ո՞վ է Արցախը ցցափակման մեջ դահելու թիվ մեկ «մեղավորն ու դատախանատուն», ու ըստ ձեզ՝ ինչո՞ւ է հանգուցալուծվելու այս հարցը:

- Ինչողես միւս մենք՝ հայերս, թիզ թե շատ, գիտենք, թե ինչ են անում նյուևները, բայց ոչինչ չգիտենք այն մասին, թե ինչ ենք մենք անում: Այդպես էր նաև 2020-ի դատերազմի ժամանակ. բացի «հաղթելու են»-ից՝ չունեինք ոչ ռազմավարություն, ոչ էլ՝ բաղաբական նարավարություն: Բնականաբար, շինանալով, թե ինչ ենք անում ու ինչ չենք անում այսօր, հնարավոր չեն որոշել, թե ինչ դեմք է անել վաղը: Դարձայ գիտենք ու հասկանաւ ենք, որ Լաշինի միջանցի ցջափակմամբ Ադրբեյջանը փորձելու է արցախահայությանն իր բնօրրանից, իր սներից հանել: Դրա դաշտաները նոյնպես բոլորին հայտնի են. Սեծ Թուրանի, հայայացության, այլ նոյատակների հրացում: Իսկ այժմ փորձենք հասկանալ, թե ինչու է այս օրերին նման մի երեւույթ տեղի ունենում Հայաստանում՝ «Մալաթիա» ռուկայում, որից հենց մեր իշխանությունն է վարում հարյուրավոր ընտանիքներին: Մարդիկ գործացնում են. դրա հետեւամով սիմված են լինելու վաճառել-լին իրենց սները, աղայ՝ Հայաստանը: Եթե Հայաստանում այլ աշխատանք լիներ, հավանաբար, առեւտրականների մեծամասնությունը ռուկայում չէր աշխատի, ուրեմն՝ սա իրենց աղբուուն է: Եվ, ահա, տեսնում ենք մոտավորապես

Վարման հակամարդկային, բաղաքացու իրավունքներն ու արժանադրասկուլյունը խախտող մեթոդներով եւ «անվանօգային կանոնների դահլաննան» դատրվակով՝ հայրուավոր ընտանիքներին վտարում ենի իրենց երկրից: Ուսումնական հաստատություններում միշտ եղել է ու կա մի սկզբունք. եթե սովորող թերացել է եւ չի կարողացել ընությունը հանձնել, թույլ են տալիս դատրաստվել եւ վերահանձնել, ապա՝ նորից վերահանձնել: Իհարկե, սա ուսումնական հաստատության անձնակազմից համբերատարություն է դահանջում, լրացուցիչ ժամանակ, իսկ սովորողից՝ զաներ, սակայն դա է արդյունին միշտված եւ նարդուն աջակցելու միակ ընդունելի մոտեցումը: Մինչեւ, ՀՅ կառավարությունը, որ սմուցվում է հարկատուների, այդ թվում՝ «Մալաթիա» ռուկայում վաճառողների հարկերից, դատրաստ չէ լրացուցիչ զաներ, համբերատարություն, հոգատարություն ցուցաբերել ՀՅ բաղաքացու հանրեմ՝ փաստացի ուկավարվելով թուրք-ադրբեջանցիների մոտեցմամբ. չկա հայ, չկա դրուեմ: Ինչ վերաբերում է այլ դետություններին եւ միջազգային կազմակերպություններին ուղղված մեր կոչերին. իրենի վերաբերում են մեզ այնուևս, ինչողեւ՝ ինքներս մեր հանդեմ:

- Արցախում հումանիտար աղեք է, որու տեսակի սննդամթերք ու կենսական նշանակութափ չի ըստ սպ

**«Արքեղանն այս պահին մեզ առավել քան
երեսն մէջ իւսուսածորու թուններ է տասի»**

Իրավադաստան Նինա Կարապետյանցը ցավով է արձանագրում՝ թ՛ Քայաստանի, թ՛ Արցախի իշխանությունները, միջազգային հանրության հետ շփվելիս, ծիծ ժամանակին չեն օգտագործում դիվանագիտական գիւնանոցում առկա գործիքակազմերը: «Ազգ»-ի հետ գրուցում իրավադաստանը նույն է, որ Ադրբեյջանի նախագահ կիհամ Ալիեև, անմեղսունակ բայլեր անելով, այս դահին մեզ առավել բան երեւէ մէջ հնարաւակրուրուններ է:

«Արեւմուսիում տարբեր ուղղվածություն, տեսակետներ ու գաղափարախոսություն ունեցող կուսակցություններ եւ ուժեր կան: Այս, նաեւ, այսպիս ասած, ձափակած բարսության օրդեններ ու եր-

«Իշխանությունների կողմից «խաղաղության օրվարդի» հավանական հետեւանքը խաղաղ մեռնելն է, ոչ թե խաղաղ ապրելը»

«Ազգ»ի զրուցակիցն է բաղամական զիսությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ԵՊՀ կիրառական սոցիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ ԱՐԹՈՒՐ ԱՌԱԵՍՅԱՆԸ

րանքներ դարձապես չկան։
Արցախցին, իհարկե, «բլո-
կադայի» հետ նոր չէ, որ ծա-
նոթ է, բայց անզամ եթե ի-
րավիճակը հանգուցալուծ-
վի, այս ամենը երեխաների,
դեռահասերի հոգեբանու-
թյան վրա ի՞նչ հետի է թողնե-
լու։

- Մարդիկ բաժանվում են երկու խմբի. մի մասին դժվարությունները կոփում են, մյուս մասին՝ կոտրում: Կերցեր շփվելով զինվորականների հետ՝ լսեցի բազում կարեւո մսեր, այդ թվում՝ մոռավորացես հետեւյալը. «Տեսե՛, թե որքան զուսպ, միմյանց աջակցող, կամքի ուժով եւ առանց խուճապի են իրենց դրսեռում արցախցիները Լաշինի միջանցին ու Արցախի շրջական այս դժվարին դայմաններում: Եթե նման իրավիճակ ստեղծվեր Յայաստանում, աղա անենայն հավանականությամբ այստեղ կսկսվեր խառնաշփոթ, խուճապ, միմյանց նեղադրելու, իրելու, տրուելու անթթալի մի վիճակ»: Կուգեի, որ հայաստանցիները գոնե այս հարցում ստվորեին արցախցիներից: Դա անհրաժեշտ է դադարանվելու, դայլարելու հանար:

- Մինչեւ Արցախը մեն-
միայնակ շարունակում է
գոյութենական կրիվ տալ,
հայաստանյան իշխանու-
թյունները «խաղաղության
օրակարգի» դիսկուրսն են

զարգացնում: Այդ օրակարգը, ձեր դիտարկմամբ, ի վերջո կյանքի կոռուպի՞, թե՞ ոչ:

- Այս օրերին բավական հետաքրքիր զարգացումներ են տեղի ունենում մեր տարածաշրջանում, մասնավորապես՝ Խորայելը հարվածերներ է հասցում Խանին, Խանը ժամուն դրանց կոչ դատասխան տալու մասին հայտարարություններ անել: Մրան էլ նախորդել էր Խանում Ադրբեջանի դեսպանատան վրա, իբրեւ թե, հարձակումը: Այս ամենն ինչչանո՞վ են ժաղկաղված մեկը մյուսին, ու ի՞նչ դիրքերում է այժմ Հայաստանու:

- Հայաստանն այսօր աշխարհում գրեթե չունի դաշնակից, եւ սա նորություն չէ: Մրանում նաեւ մենք ինքնառու ենք մեղավոր: Ինքնաղաւողանության նղատակով հնչ դեմք է անի դաշնակից չունեցող դետությունը. միանա ու դաշին կազմի նման իրավիճակում գտնվող մեկ այլ դետության հետ: Այսօր դաշնակից չունեցող եւ մեր տարածաշրջանում գտնվող դետություններն են Ռուսաստանն ու Իրանը: Ուստի, զգացնում այսնությունն ու նեղացկությունն մի կողմ դմելով՝ անհրաժեշտ է միանալ այդ դետություններին՝ փորձելով ե՛ ի՞չ թէ շատ աղափովել սեփական անվտանգությունը, ե՛ աղափովել սեփական կարեւորությունը՝ մյուսներին օգտակար ինելով:

Նախկինում Քայատանն ու-
նեցել ու զարգացել է փոխլ-
րացման բաղադրանություն՝

հավասարակշռելով Ուսասանի եւ Արեւութիւնի ազդեցությունը մեր տարածաշրջանում, եւ դրանով իսկ աղահովելով սեփական անվտանգությունը: Այսօր հենց Հայաստանն է, որ կարող է փորձել աղահովել հավասարակշռությունն իրանի եւ Ուսասանի շահերի միջև՝ մեզ հաճար ստանալով անվտանգության հավասի երաշխիքներ: Վաղուց արդեռ ժամանակն է՝ դուրս գալու անհիմն հոլուսերի աշխարհից եւ մասնելու սրակ մատելակերպիու ակնհսկ ջաների համար:

- Որու տեսաբաններ կարծիք են հայտնում, որ տարածության մեջ դիտվությունը կազմության մասին է և այս գործությունը կազմության մասին է:

- Նրանք, ովքեր բազատեղյակ են ԵՄ եւ ԱՍՏ արտաքին բաղադրական օրակարգից, լավ զիտեն, որ Ուկրաինան դրանում այսօր զբացնում է եւ հավանաբար շարունակելու է զբացնենել առաջնային տեղը: Ազգամ Կրաստանը, որ վաղուց սղասում է ԵՄ անդամակցման իր հերթին, ու այդ ուղղությամբ համակարգային ջանենք է գործադրել, այսօր սիրոված է շարունակել սղասու, մինչդեռ հենց Ուկրաինային է տրված առաջնահերթությունը: Ուստի Հայաստանում դեմք է հասկանան, որ իրենց հերթը ԵՄ եւ ԱՍՏ հետ մեզ համար շուշափելի հարաբերություններ հաստիլու ժամանակը չի եկել ու ամենայն հավանականությամբ չի գալու: Անզամ եթե Հայաստանը վաղն անհայտանա, Արևմուտքում, բացի որու հայագետներից, մշակութարաններից եւ դատարաններից, ինչդեռ նաև սպորտի միայն որոշակի մասից, ոչ ոք չի ժիշտելու: Իսկ հակառակութական բայլեր անելով՝ կարող ենք զրկվել գրեթե

զին վաճառած իրավաղահամաններ կան, բայց Յայաստանը դեմք է կարող անա աշխատել հայանդաս դիրքորոշում ունեցող կառուցների հետ: Միջազգային համար օրոքին պահանջված լին ուղարկություն է առաջարկված:

ԵՐԿԱՆԴ ԱՇԱՏՅԱՆ

•tsrnjp, uu

Երուսաղեմում հունվարի 27-ից 29-ի ժամանակահատվածում տեղի ունեցած միջադեմքերի լուրը տագնապ առաջացրեց աշխարհասփյուռ հայկական հանայններուն: Այդ օրերին հրեա ծայրահեղականների մի խումբ հարձակվելով հայկական մի ռեսուրսնի եւ հայոց դաշտարքարանի վրա սաղրիչ լոզունգներ էր բացականչել, ինչպես օրինակ՝ «Մահ արարներին, մահ քիսոնյաներին»:

Նման կացության առաջ գտնվելով՝ հայերը, որոնց դաս- մական առնչությունները Սուրբ բաղադրի հետ սկսում են մ.թ. 6-րդ դարից, հիշեցրել են իրենց վրա հարձակվողներին, որ այդ վայրը իրենց թաղա- մասն է, իրենց շրջակա միջա- վայրը, ինչը զայրացրել է հար- ձակվողներին, որոնք կողտո- ւն դատասխանել են՝ «դրվ ոչ մի թաղամաս կամ միջավայր էլ չունեֆ այսեղ»: Սա մեր եր- սիրն է. որուր ենեմ ալսենիհա»:

Տեղասպանությունից եւ դրան հաջորդած տեղահանությունից սկսած Երևանի հայկական համայնքի անդամների թիվը կայուն 15 հազար է եղել, Երբեմն նույնիսկ ավելի: Այն փաստը, որ համայնքն այսօր նորացել է Եւ հաշվվում է ընդամենը 1.500 անդամ, վկայում է այն մասին, որ իրոք հայերն «այդտեղ ոչ մի միջավայր էլ չունեն»: Դայտեն ու հրեաները ճակատագրով են իրար հետ կա-

Դակցված՝ դաշնալով 20-րդ դարի զանգվածային ցեղաստանությունների երկու գոհերը: Այս կարճ անժուէս հզոր է, ինչքան էլ տարածայնություններ լինեն համարատասխան երկու երկրների բաղաբականությունների միջև: Այն փաստը, որ Կորայելի կառավարությունը մինչ օրս չի ճանաչել Հայոց ցեղաստանությունը, Վրդովեցնուած է Կորայելու եւ աշխարհի այլ երկրներում աղրող հրեաների մեծամասնությանը, որին ուղարկեցին:

Քառասունչորսոյա ղատե-
րազմի օրերին հորակելը մեղ-
սակցեց Աղքածանի ոճինե-
րին, ոչ միայն մահացու Աթե-
ներ տրամադրելով Բաֆի կառա-
վարությանը, այլև Երեմն նոյ-
նիսկ գործակցելով այդ Աթե-
ները արձակելիս, որոնց հազա-
րավոր հայ զինվորների կյանքը
խլեցին: Պատահեց այսպէս, որ
հորակեալան ՍԱԼԻ-ԵՐ պարա-

Հայաստան-Իւրայիլ հարաբերությունների քունակությունը

Անոթյունները՝ դեսպանն ավելի լացրել է. «Հստակ չէ, թե Նա թանյահուն կկարողանա՞ առ դյոյ Վերահսկել այդ կուալի ցիայի գործունեությունը, որը կարծես խորհրդարանում ավելի թշ մեծամասնություն է կազմում, թե հարկադրված կիմնի հանդուրժել իր ամենաղահար դանողական դատամավորությունը ների ներկայությունը, որդեսզի մնա իշխանության ղեկին»:

Կարչաղեցի դատախանք
այս հարցին հետեւյալն է:
«Նրանք եկան ինձ միանալու
Ես չգնացի նրանց ետևից»:

Կարծես ծայրահեղական
խմբավորումների գործողություններն ու կրոնական գաղափարախոսությունները բավական չեն, Նաթանյահութեաննամուկն է եղել բարեկույտումների կատարելու արդարադատության բնագավառում
թուլացնելով երկի գերազույթը դատարանի իշխանությունը, ուր ցարդ անկախ էր բացաձայն կաղես, եւ փոխարենը մեծացնելով խորհրդարանի լիազորությունները Վերահսկելու այլ կառուցիչ որոշումները: Լիբերալ իրեաները գտնում են, որ նան փոփոխությունը անկասկած կամորի երկի ժողովության հիմքերը:

Դրվագավարական որոշումը:
Դատական «բարեփոխում
ներից» առաջին օգսվողը լի-
նելու է Նարանյահուն ինքը, ո-
րի հանդեպ կաշառակերպու-
թան է գերձարարութան երե-

«Ժողովրդավարություն՝ այժմ եմ միշտ» եւ «Փաշխզն միշտ չէ»:
Ակներեւ է, որ օսարացյացն այս թյունն ուղղված չէ հասկամեացի հայերի դեմ, այլ իւրայելի բոլոր բաղադրականութիւն է վերաբերեաւ: Այդ դաշճառով է, որ **Ամիր Թիգրոնը** «Դասարեցում» իր հոդվածը վերնագրել է՝ «Նաթանյահում կարգ ու կանոն խոստացավ, բայց փոխարինութիւն նաև պահպանարժա»:

Երկրում անկայունության
նշաններից մեկը դադեստին-
գինների հետ հարաբերություն-
ներում լարվածության թեժա-
ցումն է: Նաքանյահուն սղան-
ում է ավելի խիստ միջոցներ
գործադրել, մինչ հատկապես
Գազայի հատվածում բնակ-
վող երկու միջինն դադեստին-
գինները շարունակում են աղ-
թել փաստական բանտային
դայմաններում:

Իւրայելի բանտերում 4450 դադեստինցի բանտարկյաներ կան, որոնցից 160-ը երեխաներ են, 32-ը՝ կանայք եւ 530-ը այսպես կոչված «Վաշչական կալանավորներ», որ նշանակում է ուղարկած աշխատավոր գործությունների համար:

Զանի որ ընտրությունները
իշխայելի բնակչության շրջանում հասպածայնության լուրջ
հետքեր են քողել, նորմնիցին
վարչապետը կարծես մտադիր է
աշարժաւ շրջանում նեծապետ
թեժացնել իրավիճակը, որ-
դեսզի կարողանա իր անձին
ուրաց միավորել իր բաղադրի-
ւութեան:

Նախարարությունը պատճենաբառ է առաջին անգամ 1992 թվականի հունվարի 1-ին ՀՀ օրենսդրության մեջ՝ առաջարկություն կատարելու ժամանակաշրջանում:

չակազմը ես խաւեց այդ գործարից, թողնելով, որ իրանը շարունակի առաջ տանել իր միջուկային ծրագիրը, ինչը Նաթանյահուի համար դարձավ իրանի դեմ դատերազմը արդարացնելու դասճառ:

րակ էր առաջարկում. կան արժանանալ **Սադրամ Քուսեյնի** եւ **Զադղաֆիի** ճակատագրին, կան էլ խաղաղութուն կնել հրայելի հետ: Տարածաշրջանի բոլոր թագավորներն ու արքայզները, միաբետք ու էմիրները, որոնք դադեսանցիների դաշից հարյուրադասիկ ավելի կարեւոր են համարում իրենց ուկեզօծ լոգարանների դահլանումը, իերի կանգնեցին «Աբրահամյան համաձայնությունը» (Abraham Accords) կնելու եւ սկսեցին դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատել հրայելի հետ: Միակը, որ դուրս մնաց այդ խմբավորումից, իրան էր, որի ժամանակը կարծես եկել է հիմա, երբ իրայելական Աթուերը հարվածում են արդեն այդ երկրի գիրն Արաւական Աստրուամբեր:

Աղրեցանը, որ հենց այս ամիս իր առաջին դեսպանին ուղարկեց Խորայի, եւ Թուրքիան ախորժակները սրած աչալուրջ հետևուած են իրադարձություններին, ինոյս ունենալով, որ Խան-Խորայի հավանական դատերազմի ավարտից իրենք էլ սահմու կրաօնան (*): Աղրեցանի նախագահ Ալիեւը բացահայտ դահանջ է ներկայացնում ոչ միայն Յայաստանի հանրապետության, այլև Յուսիսային Խաչին առաջանձներ նշանան:

րանի տարածների կյատանաբ։
Եթե Նույնիսկ Հայաստանը
ընդգրկված չէ Խորայելի դատե-
րազմական ծրագրերում, միեն-
տպսն է, դառնալու է շնախատս-
ված զոհերից մեկը, քանի որ Ի-
րանի բարեկամ երկիր է։ Ի դեմ,
Իրանն էլ իր հերթին բացահայ-
տուեն դասաղարտել է Հայա-
ստանի տարածքային անքողջա-
կանությանը սղառնացող որե-
ւէ դափանքի առկայությունը։

Բայց դատաձգությունը բռնկան դարագյուն նման ճարտահրավերի ազդեցությունը հարցականի տակ կարող է հայսնվել: Նաթանյահուն չափազանց զբաղված դեմք է որ լինի: Կրոնական ծայրահեղականների հիշանության գործած անցնելը նախան Երկրի հայերի, Քիսոնյաների եւ արաբների համար սղանալիք դառնալը լուրջ ճարտահրավեր է նետված Խորայելի ժողովրդավարության առջեն: Եթե նա կարդանա կարօպավորել իր իսկ ձեռքով ստեղծված բասոր Երկրի ներսում եւ արտաքին աշխարհում եւ դահմանել առողջ հարաբերություններ Ս. Նահանգների հետ, ապա կարժանանա արտակարգ դեմքականասեղծ ունակություններ ունեցող անձնակարգագույն բարեն:

անձնավորության դասին:
Անգլ. բնագրից քարգմանեց
ՎԱԿՈՒ ԾՈՒՆԻՔՅԱՆԵ

(The Armenian Mirror-Spectator)

* ՀԱՅԹԵՅԻ ԽՄՐԱՅԵԼՔ ԾԱՀԱՐՈՒ
ԴՐԱԽԱՎ 44-օրյա ՊԱՏԵՐԱԳԸԻ Ա-
ՎԱՐԻՒ, ԵՐԿ ԱՐՐԵՑՁԱՆ-ԽԱՆ ՍԱՀ-
ՄԱՆՋ ԱՎԵԼԱԳՏԱՎ 150 ԿԻԼՈՄԵՏ-
ՐԻՎ, ԽՄՐԱՅԵԼԻ ԽԱՐԱՎՈՒՐՔՓՅՈՒ
ՏԱԼԻՎ ԾԱՎԱԼԵԼ ԽՄՐԱՆԻ ԴԵՏ ԽԵՏԱ-
ԽՈՒՂԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՐ, ԵՒ ՌԱԶՄԱ-
ԿԱՆ ՕՊԱՆԱՎԵԼ ԿԱՌՈՒԵԼԻՎ ԳՐԱ-
ՎԱԼ ՀՈՒԵՐԻ ՎՐԱ, ՈՐՈՇ ԿԱՐԻՒԾ
ՎՐԱՆԵՐ ԱՐՐԵԿԱՆԻՆ:

Հունվարի 27-ին ոչ աշխատանքային ուրբաթ օրը Թեհրանում տեղի էր ունենալու Երկու իրադարձություն: Մեզը Լաշինի միջանցքն աղաւազափակելու դահանջով թեհրանահյության բոլորի ցուցն էր, մյուսը՝ Թեհրանում Ադրբեյջանի դեսպանության վրա գինված հաճակումը: Երկու «միջոցառումներն» էլ անցան ըստ նախատեսվածի՝ հայերը փորձեցին միանալ արցախահյության սեփական հորի վրա աղբելու իրավունքը դաստիանելու աշխարհապյուռ հայության դահանջին, իսկ գինված ահաբեկչին էլ հաջողվեց իր բարձրացրած աղմկով խլացնել Լաշինի աղաւազափակնան համար հնչեցված դահանջափրության ձայնը:

Զինված հարձակման դեռքի
առիթով Իրանի դատկան մա-
մինները ներկայացրեցին սե-
փական վարկածը, այն է՝
«անձնական եւ ընտանեկան
խնդիրներով դայմանավորված
հարձակում՝ դեսպանատան
ժենուա դատանդառված
կոնջն ազատագրելու նորատ-
կով»:

Պատմութեան Բարուն էլ
վայրկյան անգամ չհաղաղեց
ներկայացնել իր դասկերաց-
րած «ամենակենսունակ»
վարկածը՝ հարձակումը որա-
կելով որդես խլանական հե-
ղափոխության դահաղան-
ների Կորուսի կազմակեր-
տած ահաբեկչություն, եւ ա-
ռանց դահը կորցնելու, arstr-
կրներում հակատաճագրված
իր դիվանագիտական ներկա-
յացուցչություններին հանձ-
նարարեց դեսպանընկալ Երկր-
ներից ահաբեկությունու ոս-

սաղարտող հայտարարություններ ու ցավակացական ոլորտներ կորզել, դրանով սպերելով Լաշինի միջանցի տօքափակման դեմ միջազգայինորեն կազմակերպված արշավը եւ ձերբազավել հանցագործի ռակումից, միեւնույն ժամանակ՝ վաստակել զրիի կարգավիճակ, ձեռքի հետ էլ իր «զինանոցին» ավելացնել Իրանի «կարմիր գծերը» խամրելու հարցում լրացուցիչ ճամանակ լնալ:

թյամբ հանդես եկավ ԱՄ
ղետքարտուղարության խոսնակը:
Ներ Փրայսն ու խստագույնա
դաշտապահութեաց հարձակումն ու
հայտնից, որ նախազահ Ալիեվը
հետ միասին թեթրանից դա
հանջելու են անհաղող հետ
սաֆնություններ անցկացնելու
Արտեկրներում մեծ ֆինանսա
կան միջոցների ժիրադեռուն
Արբեջանի դեսպանամերի ե
ռանդուն ջանիքների ընորհիկ Ներ
Փրայսի հայտարարությանը
միացան ՍԱԿ Գլխավոր ա
սամբռեակի նախաօահո, իշխա

Եթզ, Ողուսատանը, ճապոնիան, Ուկրաինան, Թուրքիան,
Եգիպտոսը, Իրաքը, Վրաստանը,
Ղրղզստանը, Պարսիկ ծոցի հա-
մագործակցության խորհուրդը
եւ Թէհրանում հավատարնագր-
ված Եվրոպական Երկրները:

Ահարենկությունն իր բոլոր
դրսեռումներով դատապար-
տող Թուրքիայի նախագահ **Եր-
դըլանի** հայտարարության
մեջ հուզականության ասիշ-
ճանը շատ ավելի բարձր **Եր:**
Թուրքիայի նախագահը, հար-
ձակումը դատապարտելուց ու
իր խորազգաց ցավակցու-
թյունները հայտնելուց բացի,
«ահարենկության դատապար-
դվար կացության մեջ հայտն-
ված» Ադրբեյջանին երթեւ չէ-
լու խոսումներ էլ սկզբ:

Ահա, թե որն էր հունվարի
27-ի իրանի ոչ աշխատանքա-
յին ուրբաթ օրվա երկու իրա-
դարձությունների կաղը:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱԲԵԼՅԱՆ

ԹԵՂՐԱՆՅԱՆ ԲՈՂԻՆԻ ԳՆԱԿԱԿԱՆ ՄԻԽԵԼ ԳԻՒՆՎԱԾ ԽԱՐՃԱԿՈՒՄ

☞ 1 Մեկ-մեկ թվում է, որ մեր կառավարությունում հաջույք են

ստանում լարվածության նոր աղբյուր-ներ ստեղծելով: Դա, հասկանալի է, դա էլ աշխարհում հայտնի եւ բազմից կիրառվող ստիլոլոգիա է՝ երկրորդական կարգի իրադարձություններ հրահրել, դրանց նաև լուրերով լցնել լրատվա-միջոցները, չքողնելով մարդկանց սղասպելիից կարեւոր իրադարձությունների եւ դրանց հետ կառված վասնգների չեղորացնան Վրա կենտրոնանալ: Ընդհանրաբեն՝ աշխարհում մամուլ այժմ ոչ թե իրական ստեղծկասպությունն ստանալու միջոց է, այլ մարդկանց նս-թեր կառավարողների հանար ոչ ցանկալի թենաներից սեղելու, գրադեցնելու գործիք: Մերոն մյուսներից ինչո՞վ են դակաս՝ այդ ստիլոլոգիայից չօգտվելու համար: Այդին ու ուղրորդված, թե դասահականորեն, կիոսի նաեւ այն անգին ժամանակը, որ հայեր դիմի արդյունավետ ծախսեին՝ մեր մետա-կանությանը սղանացող մոտակա վասնգներ չեղորացնելու:

Այդ շարից կարելի է համարել եկող շաքաբարը և չափ առաջարկը: Այդ շարից կարելի է համարել եկող շաքաբարը Ազգային ժողովում հնարավոր թեժացումը, բանի որ իշխանությունը մտադիր է բնարկման դմել «Հայաստան» դատավայրական խնբակցության դատավայրական երթուրություններ Սեյրան Օհանյանին եւ Արմեն Զարյանին անձեռնմխելիությունից զրկելու խնդիրը: Սա է, հա՞, ամենահրատապ խնդիրը մեր դեւուքյան դատավանունակությունն ամրագնենելու ճանաղարիին, կամ այդ մարդիկ ինչո՞ւ են խանգարում, որ իրենց վերաբերյալ բննվող ժեական գործերն օրեւեսի բննմեն:

Այս դահին հավանաբար դիմի հրա-
սամ բննարկվեին ԼՂՀ-ի խնդիր հաճա-
դարփակ լուծման՝ աշխարհին բան ա-
սող ծրագրի, Լաշինի միջանցք փակե-
լու վերաբերյալ՝ խիստ տնուվ դատա-
դարտնան նախագծեր միայն, մինչդեռ
իշխանությունը նախընտրում է ժողով,
մինչեւ հայերին միջազգային գործըն-
թացներով ընձեռնված փորձիկ եւ հա-
մեմատաբար խաղաղ ժամանակն ա-
վարտվի: Սա ուղղակի աննություն է՝
էս բանի տարի է այդ գործերը բննում են,
ապելի վաղ անեկի ամեն բան, կամ ա-
վելի ուժ՝ հանդարտ ժամանակի թողելի,
ոչ թե հիմա ձեռնանառությամբ հանրու-
թան ուղարկությունը ժերեք երես ճակա-
րտության մեջ առաջ է գալիք:

կատագիրը որոշող հարցերի մասին
խորհելուց: Ու այսպէս, ուշադիր դիմու-
լու դեմքում, շատ մանր-մուլը շռունեց-
կանելի, որն անց լցնում են մեր առօ-
րյան՝ բացանելով մեր ծակատագրի
հանդեմ անհանգստության բնակա-
նու և օրինաւասի որոշուրույն:

Ի վերջո, իրոք, որքան ժամանակ ունեմ: Եթե հետեւ եմ միջազգային սարքեր Վերլուծաբանների վերլուծություններին, աղա սարքեր ցշանակներ ներկայացնող վերլուծաբանների մոտ նեկ բան, այնուամենայնիվ, համընկնում է՝ նրանցից առեր կարծում են, որ ռուս-ուկրաինական դատերազմը ապրիլ-մայիսին արդեն կմտնի հանգուցալուծման փուլ, եթե, իհարկե, Կովկասյան սարածաշրջանում նոր լարվածության օջախ չստեղծվի:

Հավաքական արեմութը, ի դեմս
ԱՍՍ-ի, որ Ուկրաինայի միջոցով ղա-
տերազմելով՝ փորձում է աշխարհը սա-
մել նոր բաժանման, Ռուսաստանը, նրա
հետեւում մի շարֆ դեռություններ դեմ են
կանգնում դրան՝ սեփական հավակ-
նությունները ներկայացնելով, հենց
այս գործընթացն է եղափակիչ փուլ
մանում: Կողմերի ակնկալինները ղատե-
րազմից, ըստ ասրբեր զնահատականնե-
րի, փասորեն, երկուստե չեն արդարա-
ցել: Ռուսաստանը, ներթափելով տեա-
կան ղատերազմական վիճակի մեջ ը-
ստեսական մեծ հարված է սացել՝
հասարակության բարոյահոգեբանա-
կան վիճակով դայմանապորված ներ-
դին անհասատությունը գումարած
Ընդունակ առաջարկություններուն

Ուկրաինայի շատ տարածներ հավասարեցվել են հոդին, եւ արեւմյան զինական ու դրանական աջակցությունը հազիվ թե աղահովի նրա հաղթանակը, քանի որ Արեւմուսիֆ նախ թած ու միան Ուկրաինայի քանդվելու վրա, Եկրորդ ՆԱՏՕ-ն երբեք ուղղակի չի ճամանակցի ռուս - Ուկրաինական դատերազմին։ Որպես արդյունին՝ արդեն ուրվագծվող ոչ-ոքի արդյունիվող դատերազմից հետո Երկու տուժած դեւությունները, Ռուսաստան՝ դակաս, Ուկրաինան՝ ամրողությամբ Արեւմուսիֆ համար վարած դաշտ են դառնալու, այս Եկրուների քնական ռեսուլտատը կրնցենասիոն կառավարությունը, էժան գմով հոսւելու են Արեւմուսիֆ, Եկրու ժամանակակից ուղարկությունը և այլ առաջարկերը։

հասկաղես Ուկրաինայի ոսի կանգնումն ու վերականգնումը: Ու դատերազմն էլ, ի վերջո, նոր սնտեսական գործիքների ախտորժակ ունեցող Արեւմուտիփի հրահրումով էր: Դիմա Արեւմուտիփի հասկանում է, որ միջուկային հարվածների ժեմին դիմի կանգ առնել, այլաղես ամեն ինչ կտանի ավելի լայնածավալ ու ավելի բազմաթիվ երկրների ներգրավմանը դատերազմի, սակայն, ցավոն, հիմա դա այնքան էլ միայն Արեւմուտիփի կախված չէ: Օրինակ՝ այն դետույունները, որոնք մեր սարածաշահանում չհագեցած մեծ ախտորժակ են դրսեւորում (Թուրքիան, Իրավաբելը), նրանց ամբիցիաները դեռ բավարարված չեն: Հունվարի 29-ին Իրանի ռազմական ենթակառուցածներին հասցված հարվածը դա է վկայում:

Խնդիր է դաշնում Խրայելի, Թուրքիայի, Օրանց հարակից տեղական մեծութերների ախորժակի զսդումը, այդ դրա հարյուսուկուսանց Երածխավորը չի կարող լինել Արեմուտքը, չնայած հասկապես Խրայելի հետ դաշնակցության, բացի այդ՝ Իրանի դեմ դատերազմը շատերին է ձեռնուու, բոլոր Օրանց՝ ովկեր կուգետին միջանց ունենալ, օրինակ, Յայաստանով։ Իրանն էլ, եթե նկատեցի, առայժմ չի սրում իրավիճակը, հասկանալով, որ Իրանի դեմ դատերազմը տարածաշրջանը կդարձնի անկառավարելի, ու առաջին հերթին Իրանը կտուժի դրանից՝ մենակ մնալով աշխարհի գիշատիչների ուն:

Մանավանդ՝ ընդիմանուր իրարա-
րանցման բոլոր մասնակիցները մի եր-
րորդ, ու գուցե ավելի կարեւոր խնդիր
ունեն՝ կանգնեցնել Զինաստանի սն-
տեսական ծավալումն ու հաճախսար-
հային ռուկայի գրավումն այդ դետու-
թյան կողմից: Այսինքն՝ Հայաստանը
հայտնվել է աշխարհը Վերաձեւել փոր-
ձող դետությունների շահերի կիզակե-
տում, եւ հենց հիմա Լաշինի միջանցքի
փակ լինելը դրա արգասիք է: Բոլոր այս
երկրների շահերը հակասում են Հա-
յաստանի շահին, դեռ բարեբախտու-
թյուն է, որ մեր հարեւան Իրանի շահից
բխում է տարածաշատ սահմանների
չփոփոխությունը, այդ բվում՝ Հայաստա-
նից ղահանջվող միջանցքի չկայա-
ցումք:

Կանգ կառնե՞ն մեծ դետությունները՝
առանց էսկալացիան մեր տարած փո-
խադրելու, առանց իրենց կոկորդում
խրված իրանին չեղողացնելու, առանց,
լեզուս չի բռնում ասել՝ կեղտու գենեֆ
(միջուկային բաղադրիչներով) օգտա-
գործելու, այս հարցին ոչ ոք չի կարող
դաշտախանել: Եթե ոչինչ չղատահի՝
մի երեք ամիս ժամանակ ունենա՞մ մինչեւ
դարձադրանքները, իսկ եթե իրանի
հանդեր էսկալացիա լինի՝ մեր թշնա-
մին եւս կօգտվի առիթից եւ մեր դեմ
դատերազմական գործողություններ
կծավալի, ու այդ դեմքում մենք անզան
մեկ-մեկուկես ամիս էլ ժամանակ չենք
ունենա՞մ մինչեւ այդ մի փոքր կարգի բե-
րելու մեջ:

Այս եւս՝ եթե այժմ տեղի ունեցող իրադարձություններում մեր մասով արագացումներ չնկատվեն, որոնք, ցավոն, կան. օրինակ՝ ՌԴ արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովը, ոռու մեկնաբան Դմիտրի Կիսելյովին և այլ հարցարդույուն, ինուին արդեօքանակերպ տեսակետներ հայտնելով եւ բողոքելով երեւանյան ՀԱՊԿ գագաթնաժողովում չընդունված փաստաթղթից՝ ասել է.

«Այն, Աղրբջանը վերադարձեց ի-
րեն դատկանող հողերը Հիմա Եւ Հա-
յաստանը, Եւ Աղրբջանը ԵՄ հետ սոն-
րագրել են փաստաթուղթ, որ դատրաս
են խաղաղության համաձայնագիր կո-
նֆել՝ ըստ Ալմա-Արայի փաստաթուղթի, ո-
րոնց սահմանները անցնելու են ԽՍՀՄ
սահմաններով Այստեղ իրավիճակը
բազմաւետք է: Որ ՀԱՊԿ-ը դատրաստել
է փաստաթուղթ, ուստի կարենու առա-
ջնարար է, եւ եթե կողմանը հետարր-
ված են, այդ առաջելությունը կարող է

Այսուհետեւ որ Երկրորդական բաներով գրադարձելու եւ ասրբեց ոռուներ կազմակերպելու եւ դրամց մասնակցելու փոխարեն՝ բոլորի ուշադրությունն անվանգային խնդիրների վրա կենտրոնացնելը դեմք է լինի Հայաստանի բոլոր բաղադրական միավորների, դեռևսկան ու հանրային կառույցների խնդիրը։ Զնայած՝ մեր կյանքը կազմակերպող վերնախավի մեջ հենց էն գլխից հուսալի եւ կոմդեստն ֆիզուրները շատ, շատ իիչ են այս բոլորը լավ հասկանալու համար։

Ինչդես տեղեկացնում է
<https://www.getsurrey.co.uk>
կայֆջը, Դայասանի դետա-
կան սիմֆոնիկ նվագախում-
բը բացելու է Թրոյդնի (հա-
րավային Լոնդոն) Ֆեյրֆիլդը.
Դուզ համերգասրահի միջազ-
գային նվագախոմբային գար-
նանային համերգաւորածնութեանը:
Ըստ կայֆջի՝ այս համերգը
միջազգային բննադատների
կողմից բարձր գնահատված
նվագախմբի համաշխարհա-
յին ցրագոյւթյան սկիզբն է:
Նվագախումբն իրավաճր ճեծ
դահանջարկ ունի աշխարհի
ամենահեղինակավոր համեր-
գասրահներում՝ ըսորիկ հնչ-
ման հսակ որակի եւ կատա-

Հայաստանի ղետական սիմֆոնիկ նվազախումբը Լոնդոնում

ման մետրմիկ ու զգացմունքային ոճի: Ֆեյրֆիլդ Շոլզն իշխանական սկզբունքում է Արամ Խաչատրյանի «Սղամարտակ» բավարարությամբ, որի Սղամարտակը հայտնի է Մեծ Բրիտանիայում՝ օգտագործված լինելու ժամանակակից պատճենությունում:

հարուի կանոնակիրը, որ 12 տարեկանից դարձելաբար ելույթներ է ունենում Ֆեյրֆիլդ Քոլգրում։ Համերգի երկրորդ բաժնում նվազախումբը **Սերգեյ Սմբատյանի** ղեկավարությամբ կատարել է Զայկովսկու չորրորդ սիմֆոնիան, որը, ինչպես հայտնի է, ռուս մեծ երաժշտականի գրել էր իր կարճատես աղետայի անուսնությունից անմիջապես հետո։ Ինչպես տեսնում ենք, Արեմոնի լուսնում ռուս կոմպոզիտուրի գործերը բոյկոտ հայտարելու վերաբերյալ առաջացրած աղյուսը չափազանց պած է...

ԱՐԵՎԻ ԲԱԼՈՉԻՆՅԱՆ

Հայկական պատմվածքը՝ պարսկերել

Իրանական <https://nebesht.com> կայֆքում լուս է տեսել **Արծվի Բախչինյանի** «**Հայ բարի սամարացին»** դասմվածքը Ենմա **Ալեքսանդրյանի** դասմկերեն թարգմանությամբ: Նույն դասմվածքն անցյալ տարի լուս էր տեսել գերմաներեն՝ **Ազատի Ակրտչյանի** թարգմանությամբ («Դայ արձակի հավաքածու» հասորով):

Իրանում ծնված, Աերկայումս հայաստանաբնակ Էնճա Ալեքսանդրյանը 2005-ին ավարտել է Երեւանի ղետական համալսարանի հայ բանասիրության բաժանմունքը: Տասնամյակներ շարունակ ղարսկերեն է թարգմանել հայ բանաստեղծների եւ արձակագիրների, ինչպես անցյալի (Դանիել Վարուժան, Ռուբեն Սևակ, Մաթեոս Զարիֆյան, Ջովիաննես Թումանյան, Ավետիք Խափակյան, Ստեփան Զորյան, Եղիշե Զարենց, Սիլվա Կարուտիկյան, Պարոյ Սևակ, Աղասի Այվազյան), այնուև էլ մերօյա հեղինակների (Գուրգեն Խանջյան, Սուսաննա Ջարությունյան, Ջովիկ Վարդումյան, Արտակ Վարդանյան, Գրիգ, Մարինե Պետրոսյան, Վարդան Դանիելյան, Սոնյա Սարգսյան):

Իտալիայի Բարբերինը դի Մուօչելո աս-
ղաքի Կորսիկին թատրոնում հիմնվարի 20-
ից 29-ը ներկայացվել է «Կարո. հայ-
կական դասմություն» թատրախա-
ղը: Գործողությունները կատարվում են
1915 թվականին, հայկական Շեան
գյուղում, որտեղ, ինչպես հարեւան բնա-
կավայրերում, ուրվագծվում է Երիտա-
սարդ թուրքերի հիմնանության խելազար
սղարնալիքը, որը հանգեցնում է ամե-
նասարակելի հանցագործության՝ ցե-
ղասպանության ծագրմանն ու իրակա-
նացմանը: «Կարոյի» գլխավոր հերոսը
Երիտասարդ Կարամետ Սյուրմեյանն է,
որի ընտանիքի կյանքը լեռնային փորերիկ
գյուղում հոսում է ժամանակի եւ հնա-
գույն ազգային ծեսերի հետ, մինչեւ որ
դարձում է Մեծ աղետը...

Թատրախաղի հեղինակը եւ բե-
մադրիչը Զոլգեղոյե դի Բելլոն է՝ թատրա-
գիր, երաժիշտ եւ բեմադրիչ, Կարոյի դերակա-
սար՝ Ստեֆան Պանցերին։ Վերջինս Վե-

Հայապատում թատերախաղ իտալական բեմում

Աետիկի Կազը Գոլդոնիի թատրոնի դերասանէ, որ թատրական լայն գործունեություն է ծավալել Իտալիայում եւ նրա սահմաններից դուրս:

Վարդուիի Աբրահամյանի բեմելը Չեչիիա Բարտոլիի Խաղընկերակցությամբ

Փետրվարի 22-ին Օմերա դը Մոնտե-Կառլոն բացեց նոր համեզարշամբ հայացի հոչակավոր երգչուի Շէշիա Բարտոլիի դեկավարությամբ։ Որից առաջին բեմադրություն՝ Բարտոլին ընտել է Յենդելի՝ 1735 թվականին գրած «Ալսինա» օմերան՝ կատարելով գիշավոր դերերը։ Ի դեռ, «Ալսինան» դարձել է Յենդելի ամենից հաճախ բեմադրվող գործերից։ Ծիայն անցյալ տարի այն ներկայացվել է Չովենիք Գարդենում, Նյույասի Հյուսիսային Օմերայում եւ Գլիմերբուրնի փառատոնում։ Մոնտե-Կառլոյի բեմադրությունն իրականացրել է գերմանացի բեմադրիչ Թրիստֆ Լոյը՝ Տյուրիխի օմերայի հետ համատեղ։ Ըստ <https://operawire.com> կայֆչի՝ Բրադամանտի դերը հիանալի է կատարել ֆրանսահայ մեցցո-սոպրանո Վարդուիի Արքահանյանը՝ վերջերս Շէշիա Բարտոլիի «Բարտոլիի հովանու ներն» նախագծի համար ընտված երգչուիներից մեկը։ Ըստ հոդվածի հեղինակներ Ռոբեր Ալեքսանդրի եւ Ժակին Լեցտրի՝ «Արքահանյանը կենսունակությանը եւ երեմն-երեմն հոմոռով առաջին ոլան է մնել իր կերպարը, որի արդյունքում առաջացել է մի ժեսակ բարդություն ու եռանդ, որը երեմն բացակայում է այլ բեմադրություններում։ Արքահանյանի տղավորիչ վոկալային շարժում «Vorrei vendicarmi» արիան առանձնացել էր ցածր կոլորատուրայի երկար հասկածներով, որոնք հաճախ մարտահրավեր են մեցցոների համար, բայց որոնք հայ երգչուին

Ըստ Մոնտե-Կառլոն բացեց նոր համեզարշանը ի-
նի Զեչիա Բարոնիի ղեկավարությամբ։ Որից եւ առողջին ընտրել է Տեմերի՝ 1735 թվականին գրած
պալվ զիսավոր դեմքը։ Ի դեռ, «Ալսինան» դար-
ակի բեմադրվող գործերից։ Ճիշճ անցյալ տարի
Գարենում, Նյուրասի Յուսահային Օմերայում
ամ։ Մոնտե-Կառլոյի բեմադրությունն իրականաց-
ված։ Զրիսոնֆ Լոյթ Ցուրիխի օմերայի հետ համա-
պատճեն կայիթցի՝ Բրադանանտի դերը հիմնայի է կա-
պատճեն Վարդուիի Արքահայանը՝ վեցերու Զե-
հիվանու Օերին։ Օախագծի համար ընտրված երգ-
ածի հերինակներ Ռոբերտ Ալեքսանդրի եւ Ժակին
Ենսունակությամբ եւ Երեմն-Երբեմն հոլոնրով ա-
պահուած է առջունում առաջացել է մի ժեսակ բար-
ձան բացակայում է այլ բեմադրություններում։ Ար-
ալային շարքում «Vorrei vendicarmi» արիան ա-
ռանձնացել է ցածր կոլորատուրայի երկար հաս-
կածներով, որնին հաճախ ճարտահարավեր են
մեցցոների համար, բայց որնին հայ երգչուիին
կատարել է մեծ ոգեւորությամբ։

կատարել է մեծ ոգեստրությանը»:
Վարդուիի Արքահամանը ծնվել է Երաժիշտ-
ների ընտանիքում, ուսանել է Երեւանի կոնսեր-
վատորիայում: Հանդես է եկել Փարիզի, Մարս-
լի, Բարսելոնայի, Տուրինի, Սովորելիի, Ցյուի-
խի, Զամբուրգի, Պալերմոյի, Մուկվայի, Ռու-
կոնցի, Թորոնթոյի եւ այլ բաղաբների օղերայի
թատրոնների բազմաթիվ բնադրություններում:

Լիպարիտ Ավետիսյանի մենահամերգը Կիառոսով

ՎԻՎԱՅԻ (Ռուսինիի «ՍԵԼԻՍԱՆ ՍԱՔՐԻԾՈ»)

Եւ այլ կարեւոր դերեցիր:
2016 թվականից Ավետիսյանը նաեւ
Հայաստանի օմերայի եւ բալետի ազգա-
յին ակադեմիական թարմնի առաջատար
արժիս է, որտեղ, բացի մի շարֆ օմերանե-
րի գլխավոր դերեցերից, նա կատարել է
Վերդիի եւ Մոցարտի «Ռեվիվեմների» եւ
Մալեթի «Աշխարհի երգի» ժենորի երգա-
մասերը Հայաստանի Ազգային ֆիլհարմո-
նին նվազանինք են:

- Նըկ Ավագախսիք հետ:
- Յունվարի 26-ին Կիլորոսում Լիդարիս
- Ավետիսյանը կատարել է Վերդիի, Դանիցե-
- , սիի, Մասնեի, Զայկովսկու, Ջարությու-
նյանի եւ Ռախմանինովի ստեղծագործու-
թյուններից, ինչպես նաև միջազգային
երգացանկից ավանդական եւ գեղար-
ժական երգերի մի ընթարմի:

U. F.

ԱՐԱՄ ԱՐԵՈՒՆ

Литература

«Մերսենիկ»

«Մերսեղն եւ Զարուիին» որդես մենախոսություն ներկայացվել է Նյու Յորքում՝ դեռասանութիւն՝ Նորա Արմա-նիի կողմից, սակայն նախաստես Ասլիբեկյանն այն գրել էր որդես դասմակած հիմնված իրական կյանքի դրվագների վրա: Նորա խոսքերով՝ հերոսուհի Մերսեղն դասմությունը լսել է ամուսնու մորից, որն էլ իր հերթին լսել է խորհրդային Հայաստան հայենադրաձված ընկերությոց: Ասլիբեկյանն ասում է, որ համարդել է տարբեր սփյուռքահայ ընտանիքների դասմությունները՝ ստեղծելով այդ ժամանակահատվածին բնորոշ հավաքական կերպար: «Մերսեղն» ավելի կարճ անվանումով դասմակածը նա գրել է 2012-ին, որպէս թվականին այն ժողագրվել է «Նարգիս» ամսագրում: Ասլիբեկյանի խոսքերով՝ այն մեծ ոգեւորություն առաջ բերեց, եւ նա հասկացավ, որ գլխավոր հերոսն երը հարմար են դրամայի համար, ուստի մոտ հինգ օրում այն վերածեց դիեսիք՝ մի քանի քենադրիչների ներկայացնելով ավարտված դրաման: Հակոբ Պազմանյանը, որը թե՛ Պատանի հանդիսատեսի թարոնի դեկավարն էր, թե՛ Հայաստանի թատերական գործիչների միության նախագահը, զանգահարել եւ ասել է, որ դիեսուն տեսել է իր մեծ ծնողների դասմությունը ու ցանկանում է բեմադրել այն: Դիեսը քենադրվեց Պատանի հանդիսատեսի թարոնում՝ Հայոց գեղաստանության 100-րդ տարելիցի միջոցառումների շրջանակում՝ 2015 թվականին: Ներկայացումը նաեւ իրավեր սացավ մասնակցելու Կահիրեի Փորձարարական թատերական փառատոնին, այնուհետեւ մի քանի օր ցուցադրվեց տեղի հայ համայնքի համար:

Ավելի ուշ Ասլիբեկյանը դիեսի այս՝ բազմաթիվ կերպարներով տարբերակը վերածեց մոնորդամայի և հանձնեց Նորա Արմանիի հայեցողությանը։ Վերջինս հրավիրվել էր Նյու Յորքի «United Solo» մենաներկայացումների՝ աշխարհի ամենամեծ փառատոնին, եւ 2022 թվականի նոյեմբերի 6-ին Ասլիբեկյանի ներկայությամբ հանդիսատվության համաժամանակակից առաջնահանձնությանը մասնակի հանձնեց դիեսն իր իսկ՝ Արմանիի անգելերն թարգմանությամբ։ (Այս մասին կարդալ «Ազգ»ի 2022 թ.

Դեկտեմբերի 2-ի համարում):
Ասլիքնայնը նույն է, որ խորհրդային
Հայաստան հայրենադարձության թե-
ման Ներկայացված չէր հայկական
դրամառութիւնում եւ ընդհանրամես
հիեալիկանացված էր՝ հատկապես

խորհրդային ժամանակաշրջանի բարզության միջոցով։ Նրա խստերով՝ հայերը վերադառնա՞ հավատալով, որ հայրենիքում մեղրով ու կարով լի գետեր են հոսում, բայց անմիջապես բախվեցին բոլորովին այլ իրականության։ «Մենք վախենում ենք այս մասին խստել, բայց սա մեր դասմությունն է, եւ մենք չենք է երկյուղենք առենեսվելու դասմությանը, քանի որ միայն սխալներն ընդունելով է հնարավոր դրանք ուղղել», - ցեսում է Ասլիքելյանը։

Պիեսում սյուժեն ընթանում է մեկ դարի հետագծով՝ սկսվելով Յեղադապանության դեմքերից եւ ավարտվելով 1991 թվականով՝ Հայաստանի անկախացմանը: Նրա խոսքերով՝ «Երբ գրու էի, Հայաստանը կրկին անհանգիս փիճակում էր: Դա մինչեւ [«թաւոյ»] հեղափոխություն էր: Բողոքի ցույցերն ու անարդարության զգացումը հասել էին իրենց գագաթնակետին... Երբ իմ հերսուին 1991 թվականին՝ իր մահից ա-

հաջողության գաղտնիքն այն է, որ
դիես արծարծում է ազգային թեմա-
սակայն գրված է շատ ժամանակակից
ոճով, որն ուղղված է աշխարհին
Սոսկվին առաջարկել է դիեսը թագ-
մանել լեհերեն եւ Ասլիբեկյանի օգնու-
թյանք իրաւաբեր հայ թատերագիրնե-
րի անթուղթիա:

Ավիբեկյանի առաջին երկու գրեթե երկուսն էլ՝ ղամճվածների ժողովածուներ, հրատարակել է Հայաստանի գրողների միության այն ժամանակվանիսագահ **Լեւոն Անանյանը**: Առաջինը («Բարի գալուս իմ հեմիաթ») լույս է տեսել 2009 թվականին: Պատմվածներից բացի այն ներառում էր նեկ ոյես Երկրորդ՝ «Սոյրաների նորացերից»-ը լույս տեսավ 2014 թվականին եւ ներառում էր «Մերտունս» ղամճվածն:

գային կենուրոն, որտեղ իր սովորական դպրոցական դարավագումներին զուգահեռ 10 տարի շարունակ նկարել է: Երածուական դրդոցում սովորել է Փիլիս Ավագել, իսկ Էստրադային-սինֆոնիկ նվազախմբում կատարվել են նրա հեղինակած երգերը: Անուշն ասում է. «Դրցի վերջին տարիներին ես դժվար ընտրության առջև էի կանգնած՝ արվեստի ո՞ր ճյուղը ընտել: Կարող էի գնալ Կոնսերվատորիայի կոմմոնզիցիայի կամ Գեղարվեստի ակադեմիայի մկանչության բաժին, բայց հարթեց խոսքը, եւ ընդունվեցի Երեանի թատրոնի եւ կիմոյի դեռական ինսիհուութիւնը... Թատրոնը, գրականությունը, մանկավարժությունը եւ հետազում՝ գիտությունը դարձան իմ կյանքի չորս հանգըլամներու»:

Ծեխութիւնը հայտնագործումը գրողի համար գրական ցնցում էր, իսկ Թեխնիկա, ավելի ուժ՝ Պիրանուլլյոյին հայտնաբերելուց հետո, Ասիկիւսանի խոստ-

Արծակագիր Ասլիքելյանը ջանում է տարգել հարցի բուն ենթօյունը

ռաջ ասում է. «Դուսով եմ, որ Երեխան-ներս կաղրեն աղահով Հայաստանում», ես որպես գրող այնքան էլ համոզված չեմ՝ արդյո՞ք այդպես կլինի, բայց մեծ հույս ունեմ, որ մի օր իրականություն կատարվի»:

Ասլիքելու գրանչա»։
Ասլիքելյանը դասմում է. «Երբեմն
կատակով ասում եմ, որ իմ բոլոր ստեղ-
ծագործություններից «Մերսերեսը» ծն-
վել է ամենահաջողակ աստիճան՝
ամենաշահագուշ և ամենապահանջական է եւ ինձ
ամենաշահագուշ և ամենապահանջական է բերել։ Այն
բազմից բենադրվել է, դասմվածա-
յին աշխարհում՝ հունարեն, ռուսերեն,
լեհերեն եւ գերմաներեն թարգմանու-

թյանք, տեղ է գտել տարբեր երկների անթոլոգիաներում եւ ամսագրերում: 2017 թվականին, Երբ ես ստեղծեցի մոնուրանան, այս ներկայացվեց Գրի Երևանյան փառատոնին եւ հաղթող դարձավ «Դրամա» անվանակազում» (2022-ին այն ընդգրկվել է ԿԳՍՍՍ Երաշխավորությամբ տղագրված եւ 10-րդ դասարանի համար նախատեսված «Դայ ժամանակակից գրականության թեսումատիալում» - խմբ.):

Պիեսը տղագրվել է Երկու տարին մեկ անցկացվող Մոսկվայի Զեխովի անվան միջազգային թատրական փառատոնի Երիտասարդական ֆորումի՝ նախկին ԽՍՀՄ Երկրների Երիտասարդ դրամատուրգների անթրոպօգիայում, ինչի արդյունքում հրավեր է սատել մասնակցելու Մինսկի (Բելոռուսիա) Երիտասարդական թատրական ֆորումին։ Այնտեղ Վարչավայի համալսարանի դրոֆեսոր, դրկու Անդրեյ Մոսկվիճը հետարքրվել է «Մերժելիքով» Եւ Ասլիբեկսանի մսակութանք՝ ասել է, որ որպէս

ստեղծագործական ասդարեզ: Նրա հունականիցը ծագումնվ Արցախից էր՝ Արցախի առաջին մելիքական (իշխանական) սենաթից: Քետագայում նրանց ժառավիդունը տեղափոխվել են Արեւադասը և այս ժայաստանի Տավուշի մարզ, եղել են բամանչահարներ: Նրա նայրական տաշիկի եւ դարդիկի ծննդերն Արեւադասը այս ժայաստանից էին. նայրական դարդի ընտանիքը՝ Մուշից, իսկ տաշիկինը՝ Ալավերձից: Պատրի հայրը բահանա է եղել Արև Սուրբ Կարապետ վանում, իսկ ընտանիքը մինչեւ խորհրդային ժամանակները կոչվել է Տեղական Կարապետայն:

«Ես հինգ տարեկան էի, երբ խաղալու ժամանակ արտասանեցի ին առաջին հանգակորված տողերը»: Դինգ տարեկանից նա գրելու ամզության ցանկություն է ունեցել եւ լաց է եղել՝ խնդրելով, որ իրեն դպրոց ուղարկեն, թեև ժողովական օրենքով սիդոված էր սպասելու մինչեւ Վեց տարեկան դարձնալու:

Հովհաննես Թումանյանի հառաջ-
դերի եւ բալլադների՝ գեղեցիկ նկարա-
զարդված գիրը նաև դատուհանը դար-
ձակ դեղի գրականության անսահման
շելքերից: Նա ասում է. «Իմ դդրոցական
աշխներն անհագ ընթերցանություն
էին»: Ակզրում գրել է բանասեղծու-
թյուններ: Յոր սարեկանում՝ Արցախյան
առաջին դատերազմի ժամանակ, հայ-
եթենասիրական երերի մթնոլորտից եւ
հաղթանակի լուրից ոգեսչներակած՝ գրել է
հայրենասիրական բանասեղծություն-
ներ, որոնք ուսարություն են օրավել:

Նա նաև սիրում էր կերպարվեսը, որը
ծնողները նրան ուղարկեցին Քենրիկ հ-

րով, ինքը սիրահարվեց թատրոնին:

Հեղինակը մտրում է. «Ես հիմա հասկանում եմ, որ Ակարիչ եմ այն չափով, որն անհրաժեշտ է լավ գրող լինելու համար: Այսիմթ գրվի, ճաշակի, կոմղողիցիայի եւ այլնի զգացողությունն իմ մեջ ձեռավորվել է Ակարչության ընորիկիվ: Ես աշխարհը ուս գունեղ եմ տեսնում: ...Երածօտությունը խորապես օգնեց իմձ, բանի որ գրականությունն իմնին երածօտության հույրն է: Ինչդեմ երգի մեջ կա մեղեղի, այնուև էլ ղատմվածների եւ դիեսների մեջ կա մեղեղի ու ոիթմ, եւ դրանի ստեղծվում են նոյն կոմղողիցիոն օրինաչափություններով»:

Նրա ամուսինը Երաժիշտ Վահան Արծրունին է, ել իր Երեխաների ընորհիվ, որոնք սովորում են Զայկովսկու անվան Երաժշտական դրագում, նա շարունակում է ներգրավված մնալ Երաժշտության ասլաբեզում: Իր խոսերով՝ Եր Երեխաները մնեանան, գուցե մերարանա մնարչությանո:

ໜັງ

Նրա ատենախոսությունը նվիրված է
Վիլյամ Սարոյանի դիեսմերի թեմա-
կանության խնդիրներին եւ «Վիլյամ
Սարոյանը հայ թատրոնում» թեմային:
Ասում է, որ իրեն հոգեհարազաքա՞ս է Սա-
րոյանի գրական նոտեցումը. «Եթե խո-
սեմ որեւէ դղրոցի մասին, ապա դիշի
ասեմ, որ ես Սարոյանի գրականության
դավանանի հետեւորդն եմ, բանի որ
Սարոյանը, դասմելով կյանի ամե-
նահժկար իրավիճակում հայտնված
մարդկանց մասին, ընթերցողի ներսում
երբեք չի ստեղծում հուսալիության զգա-
ցում: Նման դայմաններում նա ցոլց է
տախս մարդկանց հոգու գեղեցկությու-
նը, մարդկային հարաբերությունների
գեղեցկությունը, որ մնացած ամեն ին-
չից բարձր է: Սարոյան կարդախս նոտ-
րում ես, թե Սարոյանի հետ աղորում են
նրա հերոսների կյանքով: Դու զգում են
նրանց արցունեներն ու ցավը, բայց
դառնում ես ավելի լավը՝ ավելի օսա
սիրելով կյանքը, հոգու խորում մեծ ե-
րախսագիտությամբ ու սիրով լցվելով
Աստեղ կամքին եւ բրուտան հանդիմ:

Ասօն, կյատր եւ բանեթյան հասկդոյ»։
Այնուամենայնիվ, նա ասում է, որ իր
հրատարակած հինգ գրեթեից յուրաքան-
չյուրում իր ոճը այրելու է։ Առաջին հատ-
րում սիմվոլիստական, հմարեւսիոնիստա-
կան փոքր գործեր են, կենտրոնում՝ Երի-
տասարդ գրողը, որը կանգնած է աշխար-
հի առջև, բայց խորասուզված
իր ներառւարհում՝ պիրքելով

ՀԱՍՏԻԿ ՍԱՐԳՈՅՆ

ԱԱՏՆԾԽԻ ՎԿՎԱԼԻՖԻՀ՝ Հայաստանում
մինչ այս չինչած ստեղծագործություն-
ներ կատարվեցին Հնագույն Երաժշտու-
թյան «Տաղարան» համույթի՝ 2023-ի
հունվարյան համերգին, եւ դրանցից
մեկն «ԱԱՏՐՈՒՆԵԼԻՎԱՅԻ պատագրումը»
օմերայից արիա էր, որ Գիմեսի ռեկր-
դակիր, ջութակահար **Նիկոլայ Մադո-
յանի** ճասնակցությամբ այս Երեկոյի
համար հատուկ փոխադրվել էր նախ-
նական տարբերակից զանազանվոր՝
ձայնային այլ որակի՝ սողուանոյի հնչո-
ղության համար: Այս արիան՝ դրւես է
ձայնի, ջութակի եւ նվազախմբի հա-
մար: Մենակատարներն էին Նիկոլայ Մադոյանը եւ «Տաղարանի» մեմերգ-
չուիկի **Գայանե Ղամբարյանը**: Վկվալ-
իի չժնադ հնչողության Երաժշտու-
թյուն, որ իրար հաջորդմանք կամ Երկ-
ձայնված - մեկսեղված՝ նարդկային
ձայնալաւերի եւ ջութակի լարերի հնչ-
մանք, միահունչ, իրարու լրացնող, կա-
տարվեց հոլգական բարձր տոնով, հան-
ձարի գործին սազական որակով, ա-
և ամեց ջուրը, իրոհի՝ պատմինը...

Զարմանալի, անգամ տարօրինակ է, որ Անտոնիո Վիվալդիի երաժշտությունը դարեւ մոռացվել ու չի հնչել, եւ միայն նախորդ դարում այն «հայտազործել» են, ստեղծագործությունները ձեռփակ ձեռք են անցել, լավագույն դատարիկները դարձել են հանրահայտ, կոնցերտները կատարվել են հայտնի երաժշտական բարեկամություններում: Բայց հեղինակի, այս դեպքում ասած, երկրորդ ծնունդից հետո էլ, ուստի ստեղծագործություններ դեռ համարվում են ինչ կատարված: Դամենայն դեպքում, Վիվալդիի բազմաթիվ երաժշտական երկեր՝ կոնցերտներ, օպերային արիաներ եւ այլն, Դայաստանում դեռևս չեն կատարվել, եւ դրանց թվում են ջութակի եւ նվագախմբի համար Շոնաժոն Rv 177 եւ Ռե մաժոն Rv 222 կոնցերտները: Ն.Մաղոյանի ծրագրերի շարեւնքում Վիվալդիի ստեղծագործությունները լայնորեն եւ ծավալուն կերպով ներկայացնելին է, ասի թե ինչու «Տաղարան»-ի հետ համերգին նա կատարեց համեստու այս կոնցերտները՝ մնացյալներին հետազորություն եւ անդրամասաւար նույսավարություն:

Վիվալդիի երեք ստեղծագործությունների
հայաստանյան որեմիերաներ՝ Նիկոլայ Մարտիսի
և Պայանե Ղամբարյանի մենակատարություններով

րումի վայրիվերումով՝ ցավի զգացն-ղությունից մինչեւ հուսաբեկություն, առանց խոսերի էլ ունկնդին ցնցում է, սիդում նայել տառապանի խորը եւ երկի ավարտից հետո էլ երկար աղբեկ վերջինիս հաղորդած տրամադրությամբ: Երգչուին հաղորդեց իր նաև կան կորսու հետ անհաւս մարդու աղբումները՝ մերք հուսաբեկ ու թեակուսոր, մերք Վերինի կամի դեմ բողոքող, մերք միայնությունից ծվատված, մերք իմը իրեն ծվատող... Այդուն է սաշչում որդեկորուս անձի երակներում, այլեւ կորցրել է աղբելու իմաստը, անկարող է իրականության աչերի մեջ նայել, անկարող է հաւսվել իր կորսու մտին... Երաժշական կառուցն այնան ծօցրութեն է աւիս այս խոսերի իմաստը, այնան համահունչ է դասումի ողբերգականությանը, որ զարմանի, իհացումի զգացումով ես համակվել բարոկո դարաշրջանի երաժշական արվեստի մեծանուն Վարմետի հանուեմ:

Իսկ թե ինչ աղրումներ ունեցա այս
համերգին, կնկարագրեն բանաստեղ-
ծավան սրբը:

Ովաս տուիզ.
Ով ափերիս մեջ դրեց ճրագը մթնում,
Որ դեգերումներիս ավարտին ցավը
կարպահանձնէ.

Ինչքան մարդ է իհմա իեծեծում, եւ

Երևանի սղասման մեջ
Ես ունկնդրում եմ Վիվալդի. Արան մո-
ռացել են Երկուառլես դար եւ ավելի,

Այդ ժեկ խահանայի Երաժշտության
մոգականությունը՝
իրեւ հայտնություն դիմադրվել

աշխարհի բեմերին
20-դ դարի տասերազմների ընդմի-
ջումներին եւ գուցե հրնթաց,

Դոգեփոխման եւ մարդագործման ուղին ցուցաներ,

Եվ սերումները, որ արտասկզբ եւ իշխանութիւն ունեն ինքնին

Նրա ցայտուն եւ կառ կերպարների
տղավորությամբ՝
Եվրոպական արքայական մաս

Ειναι μεσημβρινή, πρωτανωμένη, ρυθμική,
Ωριζόντιας απόδοσης 21-ης ημέρας ομορφιάς
που προστίθεται στην πρώτη περιόδο της ζωής.

Եվ իսա Կիպարիս սով է.
Գիշերվա դիվականությունը հաղթա-
հարելու ջանադրությամբ

**Զուրակահարը նվազում է կոնցեռը
(Դիվական ուժերը հաղթահարելու
գորությունը**

Տրված է կոչվածներին),
Զութակն ու մարդկային սնչառու-
թյունը համահավասար

Ղաւղում են սիրս մղվող արյան չափաբժնը,
Լոյս են մղում կամիր գնդիկների հետ,

Եվ իցանկած անոթներում անարյուն
վիրահատումով
Ներարկվում է հոլուսն առ աղագա,

Սինէլ ուղարկած է մեր սե-
սակը մնչում...

Իսկ հանդիսական ազգերը լուս են
կամ ծափահարում
Ցայի արտասիրութանը

Նա, ով հանդիպեց մոռացության է
սրբագրությանը:

Տիզլ Մարտինոս Ղազար,
Գիշերային ղիվականության ղեմ
դայլարի ուժով
Լրաց է քերաբ

Գերմանական ԶԼՄ-ներն այս շաբաթ իհարկե անդրադարձան Հայաստանի՝ Հաագայի միջազգային դատարանում Աղրեջանի դեմ ներկայացրած հայցին՝ հիմնականում արձանագրելով փաստը: Այս հանգանանքը, որ Արցախի բետևախարար Ռուբեն Վարդանյանը միջազգային հանրածանոթ դեմք է, մեր կարծիքով, առիթ է տախս, որ գերմանալեզու մամուլը Արցախի մասին գրի առավել շատ է, եւ որ ստվարաբար չի հանդիպում՝ նաեւ ներսի հայացքով: Հունվարի 30-ին շատ այցելու ունեցող գերմանական t-online լրատվական դուրսալի անդրադարձում, դրանից առաջ հունվարի 17-ին «8այր»-ի հրադարակման մեջ, կարեւոր դերակատար կա՝ Արցախում ժրափակման մեջ աղրող մարդու, որ ասում է՝ չի հանձնվելու:

Մեր ընթերցողին իրազեկել
ենք, որ Երկու տարի է արդեն գեր-
մանական ՁԼՍ-ները գրու են
ՈՍԱ-ի մասին: Գերմանական
taz-ը նոր հրադարակմաբ է
անդրադառնում հայկական
«Ո՞չ մնայու արվեստը» կազ-
մակերրության գործումեռու-
թյանը՝ նկատել տալով, որ ավել-
յանում է այդ կազմակերրու-
թյուն հաճախող կանանց թի-
վու: Ավելի լավ ինչպես հոււեն՝
հայ ժողովուրդ, մի՛ հանձնվիր,
մարզպի՛ եւ դիմադրի՛:

«2020 թվականի սեպտեմբերին կրկին ղատերազմ քոնկվեց Ղայաստանի եւ Արդրեօնանի միջեւ՝ ԼՂ-ի համար ԼՂ-ն առավելաքար հայաբնակ ցօշան է, որն իր անկախությունը հռչակեց 1991 թվականի սեպտեմբերին Սակայն միջազգային իրավունքի համաձայն, այն առաջևանային է Արդեօնանին»

taz-n smuortu t Ujichu huuususruusib iuuuusiluurop

բանի որ խորհրդային դիկտատուրա Ստալինը խորհրդային սարիներին այդ սարածքը սվել էր Ադրբեյջանական ԽՍՀ-ին»։ Դրա պատճենական առաջին դարբերությամբ սովոր հիւածակող հեղինակն այն եզակիներից է, որ թեկուզ հղանցիկ, սակայն հոււում է ԼՂ-ի «ադրբեյջանական» լինելու «միջազգական իրավունքու»։

յիս լրապուտը»:
«Այդ ժամանակից ի վեր Ղարաբաղի հայերը Յայաստանի Յանրապետության հետ կողմէ կողքի դաշտանում են իրենց տարածն ընդդեմ Աղրթեզանի, որն էլ իր հերթին չի ցանկանում իրաժարվել իր դահանջից Դրան հաջորդեցին Յայաստանի եւ Աղրթեզանի միջև տանը անակաների տակերածներն

սահմանադրության ուղարկումը ու ռազմական վեճերը: Դայաստանին հաջողվեց դաշտապահնել ՀՂ-ը գրեթե Երևան տարի, մինչեւ 2020-ը, երբ գերզին ված Աղրթեղանը Թուրքիայի արդիական ռազմական սատրմանը, անօդաչու «Բայրաքբարերով», որ բարձր են զնահամելի ուրախական տարրերը:

զել ուղարսազս դատապահում, կարղացավ նվաճել ԼՂ-ի մեծ նախը»: «Բերյիներ ցայթունգի» հրադարակումը ծավալուն է, մեր ընթերցողին ծանոթ փաստական հենքով, ուստի հաճառու ներկայացնենք, մեր կարծիքով, ուշագրավը: Առաջին հերթին աչքառու է այն հանգամանքը, որ Ոռուաստանի՝ Երևան կողմէն հետ Ամբաք

ԴԵՄՆ առԵ... ԱԼԻԵՆԻ

«Հայաստանն այժմ այնքան միայնակ է,
որքան երթևէ եղել է իր պատնիքան բնթացքում»

Զարմանալի չէ եւ դատահա-

Նարը՝ ղարաբաղջի հայերի աստիճանական բնաօնչումն է Դեղինակը նկատել է տալիս, որ ղարաբաղջի թույլ եւ ծանր հիվանդների մահն Ադրբեյջանն հենց այդպես է ընդունել: Դայկական կողմում շրջափակումն իսկապես ջարդի մատավախություն է առաջացնում: Մութ հիւռողությունները, օրինակ 1988-ին Սումգայիթում հայ փոթրամասնության ջարդերը, Վերակենդանանում են Արդյո՞ք իրականում ննան սցենար տեղի կունենա, այս դասին հնարավոր չէ գուշակել, բայց ամեն or, երբ սնունդ, դեղորայք եւ այլն չեն կարող առաքվել, արցախցիների Վրա ճնշումը մեծանում է, ամփոփում է «Բեռիներ ցայթունգի» Վերլուծարան:

«Եղափակումը խախտում է միջազգային եւ մարդասիրական իրավունքը, հետեւաբար՝ միջազգային հանրության ուշադրությանը դիմ արժանանա: Սակայն միջազգային համեմատչությունը սահմանափակ է Արեւմուսքը չափազանց շատ աշխարհավաղաբական եւ ռազմավարական ժամանակակից պատճենում եւ Թուրքիայում Մյուս կողմից հայերի՝ Արեւմուսքում իրենց վիճակի վրա ուշադրություն իրավիրելու հնարավորություններն են սահմանափակ»: ԵՄ-ն որոշեց փոխարինել դատերազմի մեջ գտնվող մի բռնադետությունից գազի ներկրումը մյուս բռնադետությունից, որը դատերազմում էր», գրում է «ԲՅ»-ը: «Այինը վերջերս հայտարարեց, որ Երևանը՝ աշխարհի հնագույն բաղաբներից մեկը, հիմնադրված աշխարհի առաջին ժիշտունյա ժողովրդի՝ հայերի կողմից, իրականում դատավական արդեօնական տարածք է Աղրեջանի տարածքային դատանշները չեն նվազում, դրանք շարունակում են աճել: Դեմն առենք», գրուացնում է «Բեռլիներ ցայթունգի» վերլուծարան:

Սեր դիտարկմանը, թե այդ դարձագույն հինգ դիրքերում է լինելու Դայատանը, Սելիմյանն այսպես է դատավիսնում է՝ ու անուղղակիութեանը տես-

թյունների համար երկու իրավիճակ են ստեղծում՝ կամ մաներելու ու ավելի բարեհաջող բաղաբական կուրս վարելու ժամանակին, կամ՝ սղանալիք դառնում ու դեռությունը կործանման ժամանակ: Հայաստանը հիմա այդ երկուսի արանքում է, ու եթե հավանական լայնածավալ կոնֆլիկտի բամբն ճիշտ օգտագործի, ճիշտ կողմնորոշվի, աղա այդ դեմքում կարող է ոչ միայն փակել սղանալիքների դատուհանը, այլև փորձի հնարավորությունների դրույժը բացել: Բայց դրա համար, նախեւառաջ, հնտություններ ու դողովվկզմից հեռու բաղաբականություն վարել, ինչպես նաև՝ Արեւելքը ոսկերչական ճշգրտությամբ ընկալելու ունակություն է դեմք ունենալ, ինչը, ցավոն, հայաստանյան գործողությունը չու-

Եթե Ուկրաինայում, ուղղակի կամ անուղղակի կերպով կարգված է տարածաշրջանում սառած կամ ակտիվ կոնֆլիկտների հետ: Եվ ըստ այդմ էլ դայնանականորեն կարող ենք ասել, որ Երրորդ համաշխարհային դատրազնության մեջ է:

«Պարզ է, որ Իրանը վաղուց ի վեր թիւրախ է հաճարվում մի բանի դետությունների հաճար, ու այդ երկրներն են ընդդեմ Իրանի դարբերաբար բայլեր են արել ու անում: Ինչ-որ դասի այդ սառած կոնֆլիկտն ակտիվացման նշաններ դեմք է ցուց աւ: Ինչ վերաբերում է Իրանի կողմից լայնածավալ ռազմական գործողություններ սկսելուն, առաջ մասով կանխատեսումներ անելու դժվար է, բայց այն, որ Թեհրանն ինչ-որ կերպ դատասխան կտա Իրավելին, աներկքա է», - ներկայացնում է թուրքագետը:

**Պայմանական ասած՝ Երրորդ համաշխարհայինը հեղ այս
պահին է ընթանում. Ռուբեն Մելքոնյան**

Թուրքագետ Ռուբեն Մելիքոնյանը համոզված է՝ իրանն անդայման ղա-սասխանելու է հարայելի՝ իրեն ուղղված հարվածներին: «Ազգ»-ի հետ գրուցում համոզմում է հայտնում շար-ծառջանում Տեղի ունեցող գործըն-թացները, դայմանական ասած, Երրորդ համաշխարհային ղատերազմի՝ այս դասին ընթանալու մասին են վկայում: Հս նրա՝ ակնհայտ է, որ այ-սօր աշխարհում Տեղի ունեցող իրա-դարձությունները (այդ թվում՝ ռազմա-կան), շաղկադրված են միհյանց հետ, եւ ամ ինչ Տեղի է ունենում ենթա-

«Տարվածելով Իրանին՝ Աւան են դափնում Ռուսաստանին»

հերթական տեղեկատվական դիվերսիան, այս անգամ՝ Ուլսաստանի «հետեւողական դաշնակիցներից մեկի»՝ իրանի դեմ: Եվ բերել է «մի շարժ փորձագետների» կարծիքը, թե Իրանին փորձում են «ղաստել» Ուլսաստանին դաշտանելու ել,- չնայած Մուկվան էլ, Թեհրանն էլ դա ժխտում են,- նրան միանգամայն հարմար ու էժան, Ուկրաինայում առավել բան հաջող գործադրվող իրանական անօդաչուներ ճատակակարարելու հարցում: Եվ դա անում են, ըստ անգլոսաբենի ստվորության, ուրիշների ձեռովով: Չէ՞ որ եթե Իրանին իւրայելի դեմ հանեն, նա հաստատ էլ չի մտածի Ուլսաստանին աջակցելու նաևին:

բեկչական կազմակերպությանը, որը միանաւակ Արեւուստի խնամարկյալն է Եւ նղատակ ունի Իրանը առավելագույնս աղակայունացնել ներսից»:

Ըստ հոդվածի, Խորայելին հրանի ղատախան հարված եւ իրանա-խորայելյան ղատերազմ հրահրելու դեմքում ՆԱՏՕ-ի երկները կարող են որեւէ ղահի խառնվել դրան, որդեսզի «հրանյան ագրեսիայի» զրեթին ղաւովանեն «ահաբեկչութից»: Եվ այդ ղարազայում ցանկության դեմքում կարելի կիմի գնդակոթել իրանում եւ նրա սահմաններից դուրս ԽՊԿ-ի ինչ օրյեկտ ասես՝ իր «միջազգային ահաբեկչության դեմ ղայթարի» ցրանակներում եւ առանց ՍԱԿ-ի որեւէ որոշման: Այսինքն առկա է «հրաֆ-2» ծրագրի նախաղարասություն, որում խորայելին համացվում է այդ կուեկտիվ ագրեսիայի ղայթուցիչ (դեժնատորի) դեր: Ուկրաինայի մի ժեսակ մերձավորաւույան տարբերակ:

Նոյն վերլուծությամբ՝ Ի-
րան Արեմուսիին խանգարում
է ոչ միայն Ուկրաինայում եւ
Սիրիայում, այլ նաև Անդրկով-
կասում: «Քետարքրական է, որ

Երանի ուոր իրավիճակի սրման սկզբից,- Կարինե Գետրոյանի դիմարկումն է բերում «Յարգան»-ը,- Թեհրանից հանկարծ տարհանվեց Աղրբեցանի դեսպանությունը։ Խոկ Երանը մի շարֆ զորանաւեր վերատեղադրեց աղրբեցանական սահմանին։ Թեհրանը հանդես

գ գալիս որդես Անդրկովկա-
սում Թուրիայի եւ նրա արքա-
նյակ Աղրբեջանի ազետիայի
ընական խոշնոր միանա-
նակ հայտարարելով, որ թույլ չի
տա փոխել ոչ Քայաստանի, ոչ
Աղրբեջանի սամաները»:

ՆԵՎՈՒՄ է, թե Արեւմուտքը,
ինչպատճեռութեանի հովինապու

Խորագութեյք լու շուսամալով
իր բոլոր տանկերով հանդերձ
հաղթելու Ռուսաստանին Ուկ-
րաինայում, այս դեմ չէ նրա
դեմ Երկրորդ ճակատը բացել
Անդրկովկաստմ՝ Թուրքիայի եւ
Աղրբեջանի ձեռամբ: Որդես
Վերջինիս խիս հրահրիչ նո-
վում է Մեծ Բրիտանիան եւ ա-
վելացվում է, թե արդյունքն ար-
դեն ակնհայտ է: Վերջեւս
Եւխնչում Ուկրաինայի հա-
րցով հակառակական բանա-
ձեւին Աղրբեջանի ներկայա-
ցուցիչը ոչ միայն կողմ է
վկարեկել, այլ նաև իր Ելոյ-
թում նօավակել է Ռուսաստ-

Digitized by srujanika@gmail.com

Այս ու անգամ «փառf Ուկրաի-նային» բացականչել:

«Մեր ԱԳՆ-ն կը տանը բում է Նիկոլ Փաշինյանին երկրի նության համար,- ասվում է հրադարակման մեջ,- բայց ըստսին ցուցադրաբար «չի նկատում» Բաբվի հետքետև ավելի հակառակական դարձող գործողությունները (Վերցնենի թեկուզ Լաշինի միջանցի հետ կապված սադրանքը), որոնի մեծ հականականությամբ կարող են հանգեցնել նրան, որ մեր խաղաղապահներին «կիրեն» Անդրկովկասից՝ փոխարհմանը ինչ-որ նատօյականներով, որոնի կզան ՍՍԿ-ի դրուի ներքո: Եվ այստեղ Անդրկովկասում Արեմուտիքի վերահսկողությունը հաստատելու միակ լուրջ խոչընդունակ կմնա նույն այդ իրանքը: Ինչո՞ւ սա դատվակ չէ՝ փորձելու հերացնել այդ խնչընդունքը»:

Ի՞նչ դեմք է անի ննան իրավիճակում Ռուսաստանը՝ Դրադարակման հեղինակ Վլադիմիր Խոնյակովը ամենախելաճիսն է համարում Իրանի հետ շահերի զգալի համբակմանը գործակցության ամեն և երբ անշարժությունը հրեաաւ-

զսրդ աստաղմորթում, իդավա-
կան առօլմով՝ Թեհրանի
նկատմամբ ոչ բարեկանական
գործողությունները իրեւ նաեւ
իրենց Երկրին սղառնալիք հա-
մարելը: Եվ զիսավորք՝ վերջա-
դես բարեկանին բարեկամ եւ
թշնամուն թշնամի անվանե-
լուց վախենալուն վերջ տալը:

Առաջարկվում է հրաժարվել
իրանի դեմ բոլոր դատամի-
ջոցներից եւ սկսել անկեղծ
դաշնակցային հարաբերու-
թյուններ: Իսկ դաշնակիցնե-
րին, ինչպես նշվում է, դեսք է
օգնել:

Պատրաստեց ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱԲ

**«Համատեղ
ուշագիրը»**

Քյուլմների հետ հարաբերությունն է հարգելու եմք սարածացանի անկախությունը, իմենիւսանն ու սարածային անբողջականը, չեմք խառնվելու նրանց ներերին, այս երկրների միջեւ սարայումների առաջացման դեղինաւ եմք ոչ թե «կողմնակալ», այլ պվորումը դյուրացնող՝ ղետու-Ալրբեջանի հետ եղայրական մերերությունների փոխադարձ վսան հենիփ վրա էլ ավելի եմք զարդու: Վճռականութեն շարունակե-Թուրիայի եւ Հայաստանի միջեւ անդիների կարգավորմանն ուղղութերը, նորաստելու եմք, որ Ալրբե- և Հայաստանի միջեւ հրադարարունակութեամ:

ստեղ խաղաֆականու-
թերի համաձմայներց-
տիփս

ի հետ հետ հարաբերություններում
ունենալու հավահավասար-
ության ու դրամի փոխվաստահության
նմուկ զարգացնելու դաշնակցա-
մանի վրա: Նախաձեռնություն են
ենթադրելու, որ Թուրքիան կրկին
պահպանի F-35-ի նախագծում: Որպես ի-
ավասար դետություն, հավասար-
ության եւ կառուցղղական երկխոսու-
թոցով, ամրապնդելով զարգաց-
ման նաև Ռուսաստանի Դաշնու-
թյան հարաբերությունները:

☞ 1 Դա 244 էջ է, բաղկացած է 9 գլուխներից, իր մեջ ներառում է երկրի ներին եւ արտաֆին բաղաբականության, և նետառության, դետական գանձարանին, ֆինանսական միջոցներին, հասարակության բոլոր ոլորտներին առնչվող պետի բան 2 հազար առաջարքանից: Այլ կերպ՝ հուշագիրն ադագա կառավարության յուրաքանչյուրագիրն է եւ աշրողունակությանը միանգամայն համապատասխանում է: Թուրքիայի առջեւ ծառացած ներին եւ արտաֆին խնդիրներին, որոնց մեջ, թերթեւ, ամենամտահոգիչն օրեգոր սասլառը մնան մնան է:

Դա մերժություն եւ առաջնաբար կատարված է կուսակցության նախագահի ըմբառության միջինը 200 % է կազմում եւ ոչ թե 80, ինչպես նշվում է դաշտուածական բարեւայնութեան վերջին մեկ տարվա մեջ՝ Ստամբուլում բնակարանների վարձն աճել է 300-320 %-ով, սննդամթերի այդ թվում բանջարեղենինը եւ մրգեղենինը՝ 260, ել չասած էլեկտրականության, բնական գազի եւ վառելայութի մասին։ Կյանքի բանկացումը այն ասիդանի է հասել, որ ծերը մարկետներում վաճառ են ուսմական լավագություններ։

Այլ կերպ՝ առաջիկա ընտրություններում ավելի բան թեծ է լինելու իշխանություն-ընդդիմություն մրցադայքար, որն ընթանալու է **Երդողանի** «Արդարություններ բարգավաճում», **Բահչելիի** «Ազգայնական շարժում», **Փերինչելիի** «Դայերինի» եւ «Մեծ միասնություն» կուսակցություններից կազմված «Դանարային» դաշինիք եւ «Ազգային դաշինիք» միջեւ, որում առաջատար է ՀՀ Ազգային ժողովը:

Թուրքիայում զնդիմությունը հրապարակեց «Համատեղ բարարականությունների փրկումը և ման իուշագիր»

րոլուի ժողովրդա-հանրապետական, Տիկ. **Աթեների** «Հափ», **Բարբազանի** «Ժողովրդապարույրուն Եւ առաջընթաց», **Դավութօղլուի** «Արտագա», **Թեմել Սոլլասողլուի** «Երջանկուրյուն», ինչորևս նաև **Գյուքեթին Ուսալի Դեմքահանձն Արտակարուր Աթեր:**

Առաջիկայում առանձին կանդրադառներ այս կուսակցություններից յուրաքանչյուրին: Դեմքեաբա սահմանափակվում ենք «Համատեղ բաղադրականությունների փոխընթանան հոււսագրի» արտադիր բաղադրականությանը վերաբերող 9-րդ գլուխը Երկայացնելով, որտեղ կա նաև հարեւանների, այդ թվում Հայաստանի հետ հարաբերություններին նվիրված ենթագլուխ: Ահա թե ինչ է գրված.

Արտաքին բաղադրականություն

Ները հարթելու եմ խաղաղ ճանապարհով՝ դիվանագիտության եւ Երկխոսության միջոցով։ Առանց Երկրների միջեւ խորականություն դնելու, միջազգային ասղարեզում բոլորի նկատմանը կիրառելու եմ իրավահավասարության սկզբունքը եւ հրաժարվելու Երկակի ստանդարտների գործադրումից։ Մեր առաջադրանքը Եվրոպական Սիոնիքյանն անդամակցությունն է։ Անդամակցության գործնարար ջանալու եմ Երկխոսության, արդարության եւ իրավահավասարության շօջանակներում հասցնել Վերջնական ավարտին։ ՆԱՏՕ-ն մեր ազգային անվտանգության տեսանկյունից, որուն զսողող միջոց, ումի վճռորոշ նշանակություն։ Հարումակելու եմ նոյան բերելայս կառուցյան, հետամուտ լինելով մեր ազգային շահերին։

Արտավին բաղադրականություն՝
դաշտանություն, անվտան-
գություն եւ ներզադք

Վերանորգելու են մեր հարաբերությունները հարեւանների եւ հարակից ժանների երկրների հետ, իսկ համագործակցությունը՝ բարձրացնելով՝ զարգացնան ամենաառաջնակարգ մակարդակի: Քյորացնելու ենք Թյուրքական դեսպոտյունների կազմակերպությունը: Ընդլայնելու ենք մեր Եւենովյան Տնտեսական համագործակցության, ԽՍՀՄ-ական համագործակցության, Տնտեսական

ԳԵՂԱՄ ԶՅՈՒՐՈՒՅՆ

Ապահովան մասնիւթիւնի սեղ է. իրն՞ի

Կողմերից ԱԵՐՎԱԾ ինչով դատահի՝
սկսած վառելիքից ու ցեմենտից մինչեւ
ցորեն ու բուսայուղ, սոխ ու սխոր,
մաստեսակներ ու կաթի փռչ...

Այստանով որքանով հիշեցիմ ցեմենտը, անդրադառնամի և նմտառությունում անչափ անհրաժեշտ է այդ ժինանյութի արտադրության տասնութեանը։ ՀԱՅՐ

ում 1960-ականներին արդյունաբերական ձեռնարկությունների կառուցմանը գործադրել ծավալվեց նաև ահելի մակերեսներով բնակարանաշինություն: 1960-ին ցեմենտի արտադրությունը մոտենում էր 400 հազար տոննայի, որով դարձամբ հնարավոր չէր Ժիմությունումներին բավարար բանակներով ցեմենտ մատակարարել: Դարկ եղավ ընդլայնել Արարատի շրջանում հայտնաբերված կրավարի ու կավի հանգավայրերը, որի արդյունքում ցեմենտի արտադրությունը 1970-ին գրեթե կրկնադասկվեց: Իսկ ահա Դարձամի ցեմենտի գործարանի կառուցման արդյունքում 1985 թվականին այստեղ արտադրությունը, դորւլանդ ցեմենտի տեսքով, անցավ 1 մլն տոննան, երկրի պարունումը՝ 1,7 մլն տոննան: Ցինկ է Ե

աշումով՝ 1.7 մը տնամա։ Դժա լ զ
Դյայաստանի հանրապետությունում
բունը բնակարանային ծինարարու-
թյուն ընթանում, որի համար անհրա-
ժեօք ցեմենտի որոշակի մասը ներկր-
վում է, բանզի հայենական արտադրու-
թյունը 1980-ականների հազիվ 15-20
տոկոսն է կազմում։ Թե ինչո՞ւ, մեկ
դաշտավան կա՝ ցեմենտի ստացման
վառարաններում օգտագործվող գազը
մեզանում թանկ է։ Եվ վերջ ։ Դարց՝
չկա՝ արդյոք վառելիքի այդ տեսակին
փոխարինող այլ միջոց, թերեւ չի բա-
նարկվում։ Մինչդեռ Երկիր մոլորակի
չորս կողմերում, սկսած Եվրոպայից ու
Ամերիկայն ցամաքամասերից մինչեւ
Չինաստան ու Ավստրալիա, խնդիրը
տասնամյակներ արած ուժեւ են...

Կենցաղային աղբ համարվողը տեսակավորելու եւ համադաշտախան վառարաններում այրելու միջոցով։ Ի դեմ, նման փորձ կա նաև Ռուսաստանի դաշնությունում, այնպէս որ աղքահումքի նորագույն օգտագործման համար հեռուներ գնալու անհրաժեշտություն չկա։ Փաստ է, որ գործընթացը ծավալելու դարսաւ կարդեր էլ կան, ովքեր ճասնակցում են խնդրին նվիրված այլեւայլ բնարկումներին։ Մնում է, որ խնդրին իր առաջնահերթությունների ցանկում ներառնի Դայաստանի համարմետուքան գրեթիր բարձագույն մարմինը, որն է՝ Երկրի կառավարությունը, բանզի մարզպետարանների ու անգամ նախարարությունների բնարկումները ուսուակելի արդյունք չեն տալիս։ Մեր մարդիկ իշխանություններից կրնկեց գործեր են ակնկալում, երբ դետական աղաւաքը գրադաւած է հազար ու մի միջոցներով հավաված բյուջեն վերաձեւելով, այն սուբսիդավորում համարվող եղանակով ծախսելով։ Դաշըդ, թե ինչո՞ւ, ասենք, գյուղական համայնքում կառուցվող դրուակը չե ֆինանսավորուիմ տարածքահիմ ա-

տուններ, որնն աղացույցներն են, ասենք, հարյուր հազարավոր դրամներ արժեցող սների ու բնակարանների նույների դրմերի փականներից մինչեւ միլիոնավոր դրամների հասնող լոգարանային ու խոհանոցային հավաքածուներն ու թանգարաններ հիշեցնող ննջարաններն ու հյուրասենյակները: Հայաստանյան հանրությունն ընթանումով կնուենա այս ամենին, եթե ինքն էլ տասամնյակներով ճառված բնակարանը մասամբ իսկ վերանորոգելու հնարավորություն ունենա, հայենական արտադրության այլեւայլ դրագաներ կարողանա գնել, դրան տեղադրողներին վճարել, իր աշօրյա միջավայրը մասամբ փոփոխել: Ավաղ, այստեղ է որ կազմավորվում է հանրություն-իշխանություն այն դաշը, որտեղ ծավալվող գործընթացներից խուսափելը խնդրահարուց է: Տարիներ առաջ ՀՀ նախագահն այն գաղց որակեց, որը տարօրինակորեն թե ցավալինեն չեն նկատու ներկա իշխանությունների դրագայում: Ամենափոք իսկ շարժը աննախադեմ է որակվում, եթե խոսն ընդամենը դարձ վարչարությանն է վերաբերվում, սպետից հանված աշխատատեղերին: Իսկ ահա ներդրումային երեւացող գործընթացների վերաբերյալ լրություն է, լավագույն դեմքն Արգենտինան հետարրված է ՀՀ սնտեսական միջավայրով, կամ գերմանացի գործարաններին հրավիրել են Հայաստան հայտարարությունների տեսնով: Արդյո՞ք սպառված են բանկային ավանդատունների ֆինանսական միջոցների օգտագործման հնարավորությունները ՀՀ սնտեսարության մեջ, որոնի 10 մլրդ դրամ են կազմում, եթե էկոնոմիկայի նախարարությունում նյատակ են հոչակել 2023-ի համար 1 մլրդ դրամի ներդրումը, նախորդ տարվա 200 մին որակի ոինաց:

Ամուսիք, լրագրային էջն այն տարած-
քը չէ, որ հարկ է ներդրումային բաղա-
խականության մանրությունը մեզ մտնել:
Դրա համար հանրությունն իր մուծած
հարկերով ու տուրերով մասնագետներ է՝
դահում, դաշտնային կարգում, տա-
փուկ ու հարմարավետ աշխատասե-
ղյակներ տրամադրում, արտեկրներ գոր-
ծուղումների ուղարկում... Որ այս ա-
մենն անտեղի չէ, մեր մարդիկ հարկ է որ
նաեւ իրենց առօրյայում տեսնեն, բարե-
փոխումներ ասվածը կենցաղում ար-
ձանագրեն: Տեղին է ասված, չէ՞ որ
սարանան մանրությունը մեզ է, այլ ոչ՝
բաղախական հրչակագրերի, աղագա-
լի հանդեր ակնկալիիների:

Արագիս Հակոբյան

01-02-2023 n

Չորսական ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Անորանիկ «աշ ունի». Մենք չունինք:

Այժմ ժողավոր «աշխաւակ», ասա շնուրակ:

- ԶԵ, ինչո՞ւ կը ժմշաս, ես ճշմարիս կը սեմ՝ Անդրանիկ աչք ունի,- վեր գրելու համար չէ, սնաւեն, - էփի fn բանն է: Դա, սար ու ձորով կանցնին խճռով հրացանիս ուսերնիս, ու ամէն մէկս իր ճամբան կը բալէ, իսկ Անդրանիկ՝ ամէնիս ճամբան. մենք անհոգ կերթանք, ան կը տեսնի, կը դիմի, կը դրմադի ամէն

աւ զլ հասկի, զլ դիմու, զլ դրույթ անձաւ
փառ ու դար, ամէն ժայռ ու բլրակ, դար ու
փոս, մացար ու դրուակ: Ոչինչ չի վրի-
տի նրա տեսնողութիւնից: Եւ ինչ որ մի
անզամ տեսաւ, էլ երեք չի մոռանայ. թէ
նոյն ճամբռով եւ գալու լիմին կրուելով
ու նահանջելով, նա հրաշալի գիտ, թէ
մինչեւ ուր ողիշի առօւլին այսինչ բլու-
րին, բարին, սարին, ժայռին, թմբին, դա-

Իւրին հանդիպելու համար: Յետոյ նա
գիտ անընան դիրք բռնել թշնամու դէմ
եւ մի անգամ, որ նա մեր տեղերը որոշեց
կրոլից առաջ, այն ժայռի տակ, այս ըլ-
րի ետին, այն դուրակի ծոցում, աղա-
մենի վսահ ենի, որ դա լաւագոյնն է: Ար-
դարեւ նա երթի չէ սխալում. անքողու-
օր կրի կանեն եւ մեր դիրքերը լաւա-
գոյն կը մնան: Անդրանիկի հրանանի
տակ կրոփիլը խաղ ու դար է: Աչք ունի
ասում են, Վերջացրեց Մուրաս, եւ ըս-
տուիրութեան ահազ մի ուրիշ հինք:

Առկարողաց անցաւ կը հրիշ սրբքի:
Դժուար էր աւելի յսակ դատկերաց
նել փորձուած բնազդով Շեֆը, որ «աչ
ունի». այդուն էր ծնուած, կոհին էլ ի
«տեսնող» ունի, ինչուն մտի աստղա-
րեզ՝ Անդրանիկ «տեսնող» էր ծնուած
աստեղ էր նրա Նեծուրին:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳԱՅԱՆ

ԹԳԴ, ԹՐՆՓԵՍՆՐ

Անհիշելի ժամանակներից մեզա-
նում մի ժողով ավանդույթ է ձեւավոր-
վել: Արտաւայաններից հետ դասմու-
թյան դժվարին կեռնամներում հայ հա-
սարակությունը տարափեղվել է եւ փր-
կության հոլոյր կադել այս կամ այն
ողոր ժերության հետ: Դայացիր հառել է
կամ արեւել, կամ արեւմուտք եւ բա-
ժանվել արեւմտամեծների ու արեւելա-
մեծների: Այսօր էլ, ցավով, առ բան չի
փոխվել: Իհարկե, այդ ընթացքում հն-
եր են նաև հայամետ լինելու կոչեր,
ոնչողիսին արձանագրված էր օրինակ
հայ կադեսների կողմից 1917 թ. ապրի-
լի 11-ին, Թիֆլիսում հիմնադրված Դայ-
ադիովրդական կուսակցության ծրագ-
րում (Կենտրոնական դաւոնաքերերն
իշմ՝ Թիֆլիսի «Ժողովուրդ» եւ
Երևանի «Ժողովուրդ»: 1921 թ. Ճշկ-
իթեկավարները հեռացան Դայատանից
և մաս կազմեցին 1921 թ. հոկտեմբերի
1-ին ստեղծված Շամկավար Ազատա-
կան կուսակցությանը), սակայն հա-
ճողնդիանուր աղջուկի մեջ դրանք անլ-
սելի ու անարձագանք են մնացել: Այ-
սօր է նույն իրավահանուն է:

Մեր ազգային հղության նյուու գրա-
վական Սփյուռքի հիմարակաված է Ես
պրեթ օսարացած: Ակտել է ձաբեր տալ
տասմանյակներ շարունակ ստեղծված
մեր սփյուռքի հզոր ռեսուրս լինելու ա-
ռասպելը: Այս, սփյուռքահայերը մտա-
դոգված են այս ժխուր կացության հա-
ճար, փորձում են ինչ-որ կերպ օգնել:
Դայց ավելի օգտակար կիմեր եւ միջոլ-
ցե հիմա ժամանակն է, որ նրանի հա-
ճամախնդիրն ու փակեն աշխարհի ազ-
եկեղիկ լրատվամիջոցների նույներն ու-
ղեթեր եւ սիստեն, որ նրանի ամեն օ-
տասեն ազեսիայի զոհ դարձած Քա-
ռասամանի եւ ցեղասպանության արրե-
լարության ակտերի մասին:

Իսկ մեր մյուս համագովային կառույց է Եկեղեցին: Անդրադառնալով արդյունաբար է Եկեղեցի-իշխանություն համագործակցություն հարցին՝ վերջին յայր աթոռի դիվանայիտ Արքակ Եպիսկոպոս Խաչատրյանը նշեց, որ ուժանության հետ համագործակցություն գոյություն չունի, մասնակի դատահական հանդիմումներ են լինում, ինչը համագործակցություն անվանելու մարարավոր չէ: Ավելին, մեզանում երեմն էլ հայրենին սիրելը դրսելու վում է հայրենիքը լինու ձեւով: Իսկ հայրենասիրությունն էլ հաճախ դրսելու վում է հայրենինին մնազած, իրենց մարմնով:

Հայոց արյունը զնի չի դառնում

Տուբունը, նավթի ավարտից հետո, որեւէս արժեք չի ունենա եւ նոյնպես կլոր ծանվի: Այնպիս որ գիտակցում եմ, թե ոչ՝ Արցախն այսօրվա իր գոյությամբ (նաև օքափակման մեջ) կամա թե ակամա, աղրում եւ դայլարում է նախ եւ առաջ հանուն Դայաստանի եւ հայ ժողովուն:

Ղաւկանամբ ու աշխարհին էլ համոզենք, որ Արցախը հայ ժողովրդի բնօրանն է, որտեղ ստեղծվել է հայ գրեռության առաջին դրորոցը, Սեւան Մաշտոցի կողմից: Որ Արցախն անկախացել է ԽՍՀՄ Սփյուռքունից այն ժամանակ գործող օրենքներով եւ արդեն 35 տարի արդիւմ է ինքնուրույն: Որ Արցախը չի կարող լինել մի երկրի կազմում, որի նախագահը ու փոխնախագահը ամուսիններ են, որի երկրում ոչ մի էկոլոգիական ցույց չի եղել երթեւ, ու իհման եկեղեց այստեղ դեմականորեն կազմակերպված բնականացում են ցուցադրում: Որ Արցախում գտնվող ռուսական զինուժը իշխ է եւ դեմք է ընդլայնվի, սա

Ավելացնեմ, որ սթափվելու եւ միա կամվելու ժամանակն է: Որ խևաբետ արյունը ջուր չի դառնում: Գուցե Երեւանի սրում կամ խղանական ծովե գերին շենի առանձնատուն, հյուրանոց Վառայում ու Փարիզում, հաշվեհանար՝ Ցյուրիխում ու սեփսուր Մալիհվ ներում դառնում է: Բայց ջուր չի դառնում: Գոնե ներկա դահին բետքն իշխանութիւ դառնար, նոր գենի ու հրասայլ, սաղավարտ կամ գրահարածկոն բայց չէ, արդեն իսկ նօմարվում է, ո նախընտրական ծրագիր, դարենիկ բաժականար ու լացակումած մահախոս սական է դառնում: Այսինքն՝ փաստ

Իսկառես վիճակը ցավալի է, բայց
նաեւ համոզված եմ՝ ոչ անհուսալի:

Արցախյան 44-օրյա դատերազմը անգլո-ռուսական ավելի ընդգրկուն հակամարտության դրւելորումներից մեկն էր: Սա չի նշանակում, որ Արքեղազմը, Թուրքիան ու Իրավանց սեփական շահեր չին հետապնդում դատերազմում: Սա նշանակում է, որ այդ շահերը ներդաշնակ եւ համահունչ էին քրիստոնական ձգտումներին՝ վերածելու տարածաշրջանի բաղադրական ազդեցության նկարագիրը:

Այսօր էլ Արցախի խնդրում չկա որոշակի ռազմավարություն: Չասե՞ Արցախը չի լինելու Աղրբեջանի կազմում, ասե՞ ինչ կարգավիճակ է ունենալու, եթե կազմում, առա այդ դեմքում ո՞ւ կազմում է լինելու: Ընդ որում՝ ոչ թե ցանկալիի եւ անցանկալիի, այլ՝ հնարակոր եւ անհնարին միօպակիրում:

Որպես Թոշարյանը Երկիրը դեկավարել է՝ անկասկած սխալներով ու թերլքուններով հանդերձ, ինչողևս աշխարհի բոյոր դեկամարներ:

Այս սխալներն ու թթությունները չեն նստմացրել մեր ազգային արժանադրավորությունը եւ չեն խարիսկել ղետականության հիմքերը: Խոկ արած գործը հայ ժողովրդին բերել է այնպիսի հանգիս ու խաղաղ սարհներ, ինչուն Բրեժնևի կառավարման սարհներն էին ԽՍՀՄ ժողովրդի համար:

